

TRÜ NSV Liidu ajaloo kateeder

H. I. Minno

EESTI KODANLIKUD NATSIONALISTID - EESTI
RAHVA ÕELAMAD VAENLASED.

(Diplomitöö)

*TRÜ NSV Liidu ajal.
kat. nr. 1180.*

Tartu, 1951. aastal

S i s u k o r d

	Sissejuhatus. Proletaarne internatsionalism ja kodanlik natsionalism.....	lk. 1-9
I	Kodanliku natsionalismi arengu teest kuni Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsioonini	10-25
II	Bolševike partei võitlus kodanliku natsionalismiga Suure Sotsialistliku Oktoobrerevolutsiooni ja kodusõja ning interventsiooni ajajärgul	25-39
III	Eesti Kommunistliku Partei võitlus kodanliku natsionalismiga kodanliku diktatuuri aastail	39-47
IV	Eesti kodanliku natsionalismi tegevusest pärast 1940.a. Nõukogude võimu taaskehtestamist.....	47-75
	Kasutatud kirjandus	76-77

SISSEJUHATUS

PROLETAARNE INTERNATSIONALISM JA KODANLIK NATSIONALISM

Kodanlikul natsionalismil nagu igal ühiskondlikul nähtusel on olemas oma algus ja lõpp, samuti tal on olemas oma majanduslik-poliitiline baas (alus), millest ta tuleneb ja millele ta tugineb ning mille arenemise seadustele ta allub.

Ajaloolised tõsiasiad kõnelevad sellest, et kodanliku natsionalismi sotsiaal-poliitilised juured peituvad kapitalistliku ühiskonna tootmisviisi ja sellest olenevast ühiskondlik-poliitilise süsteemi olemuses endas.

Järelikult, et aru saada kodanliku natsionalismi olemusest, on tarvis kõigepealt aru saada kodanliku ~~ühiskonna~~ ~~iselaadist~~ ja selle ühiskonna arenemise seadustest.

Teatavasti kodanliku ühiskonna majanduslik-poliitilise korra aluseks on eraomand tootmisvahenditele, kodanlik kord aga ise on rajatud kapitalistlikule ekspuuteerimisele; kasumeid taga ajades kodanlus püüab enda käes hoida tootmisvahendeid ja turgu mitte üksi oma maal, kuna ~~aga~~ ^{ta} kasuahnusel pole piire, siis taotleb ta ekspansiooni ka väljaspool oma maad; turgude, tooraine-allikate ja kapitalimahutuste sfääride anastamist piiri taga. Allutades selles ekspansiooniprotsessis teisi maid, ekspuuteerides teisi rahvaid, surub

ta ühtlasi välja nende maade kapitaliste kui oma konkurente, see aga omakorda kutsuv esile alistatud maade kodanluse võitluse välismaa kapitalid^{id} sissevoolu ja -tungi vastu ning selles võitluses nagu näitab seltsimees Stalin, "Rõhutatud rahvuse igast küljest kitsendatud kodanlus hakkab muidugi kihama. Ta apelleerib "koduste alamkihtide" poole ja tõstab kära "isamaast" esitades oma taotlused kogu rahva taotlusena. Ta v^õrbab endale "kaasmaalastest" armee... "kodumaa huvides".¹⁾

Nii tekib rahvuslik liikumine, milles kodanlus püüab esineda kogu rahva nimel ja nimetada ennast "rahvuseks".

Marksismi klassikud Lenin ja Stalin on geniaalse selgusega oma töödes lahti mõtestanud kodanliku natsionalismi ja šovinismi olemuse. "Kodanlik natsionalism ja proletaarne internatsionalism" ütleb Lenin, "need on kaks lepitamatult vaenulikku loosungit, mis vastavad kogu kapitalistliku maailma kahele suurele klassileerile ja väljendavad kahte poliitikat, veel enam: kahte maailmavaadet rahvusküsimuses."²⁾

Ja edasi Lenin kirjutab: "Igasugune ühe rahvuse tööliste teisest eraldamise jutlustamine, igasugused kallale-

1) J.V.Stalin, Teosed, 2 kd. lk.300 "Marksism ja rahvusküsimus.

2) V.I.Lenin, Teosed, 20 kd., lk.10 (v.k.).

tungid marksistlikule "assimilatsioonile", igasugune ühe rahvusliku kultuuri tervikuna teisele mingisugusele tervikule, rahvuslikule kultuurile vastandamise küsimused, mis puutuvad proletariaati jms. on kodanlik natsionalism, millega tuleb pidada halastamatut võitlust."¹⁾

Sm Stalin oma aruandekönes ÜK(b)P XVI kongressil, analüüsides ja paljastades suurvene šovinismi ja kohaliku natsionalismi kallakute olemust rahvusküsimuses meie parteis, toob esile kodanliku natsionalismi olemuse, ta küsib: "Milles seisab kohalikku natsionalismi kaldumise tuum?" ning vastab

"Kohalikku natsionalismi kaldumise tuum seisab püüdluses eralduda ja sulguda oma rahvusliku teokarbi raamidesse, püüdluses ähmastada klassivastuolusid oma rahvuses, püüdluses end kaitsta suurvene šovinismi eest sotsialistliku ülesehitustöö üldisest voolust eemaldumise teel, püüdluses mitte näha seda, mis lähendab NSVL rahvaste töörahvahulki, ja näha vaid seda, mis võib neid üksteisest eemaldada", ja edasi

"Kohaliku natsionalismi kallak kajastab varem rõhutatud rahvaste väljasurevate klasside rahulolematust proletariaadi diktatuuri režiimiga, nende püüdlust eralduda oma rahvuslikuks riigiks ja seal oma klassivalitsust maksma panna."

"Selle kallaku oht seisab selles, et ta kultivee-

¹⁾ V.I.Lenin, Teosed, 20 kd. lk.17 (v.k.)

rib kodanlikku natsionalismi, nõrgestab NSVL rahvaste töörahva ühtsust ja valab vett interventsionistide veskile."¹⁾

Kodanlik natsionalism püüab ära hoida eri rahvustest töötajate ühinemist ühiseks võitluseks kodanluse vastu. Ta püüab lepitada töötajaid omast rahvusest kurnajatega "rahvuse ühiste huvide" nimel, tegelikult aga rahvusliku kodanluse huvides. Kodanliku natsionalismi olemus seisabki töötajate eluliste klassihuvide allutamises rahvusliku kodanluse huvidele .

Omas raamatus "Rahvusküsimus ja leninism" sm Stalin, iseloomustades kodanliku rahvuse mõiste olemust väga lühidalt ja selgesti, toob esile kogu kodanluse klassi poliitika olemuse rahvusküsimuses.

Klassirahu rahvuse piirides "rahvuse ühtsuse" nimel, oma rahvuse territooriumi laiendamine võõraste rahvuste territooriumide anastamise teel, umbusaldus ja vaen võõraste rahvuste suhtes, vähemusrahvuste rõhumine, ühisrinne imperialismiga - niisugune on nende rahvuste ideeline ja sotsiaalpoliitiline pagas.²⁾

Ja nüüd kui meie lühidalt teeksime kokkuvõtte ja küsiksime endalt, mis on kodanlik natsionalism? Millised ülesanded seab ta enda ette?

Vastus võib olla üks - kodanlik natsionalism on kodanliku klassi ja tema natsionalistlike parteide ideoloogia.

¹⁾ J.V.Stalin, "Marksism ja rahvus- ning koloniaalküsimus", RK "Poliitiline kirjandus", Tallinn 1946, lk.284

²⁾ J.V.Stalin, Teosed, 11 kd., lk.338 (v.k.)

giline relv oma klassi ülemvõimu säilitamiseks ja kindlustamiseks.

Kodanlikud natsionalistid kujutavad aga endast kodanliku klassi agentuuri, mis püüab tungida töötava rahva ridadesse ja õigustada kodanluse palgatöö ekspluateerimist, konkurentsi, võistlejate väljatõrjumist, nende mahasurumist ja hävitamist, sõdade pidamist, igasuguste vahendite kasutamist endale monopoliseerimiseks kindlustamiseks riigis ja kogu maailmas - sellised on kasuühenduse kodanluse taotlused. Nende taotluste õigustamine ongi kodanliku natsionalismi ülesandeks. Kodanliku natsionalismi kandjaks võivad olla mitte ainult kodanluse klassist pärit inimesed. Tema levitajaks võivad olla ka mitte teadlikud ja kodanluse ideoloogia poolt mürgitatud, samuti ka teadlikult end kodanlusele äramüünud töölisklassist ja talurahvast pärit inimesed.

On arusaadav, et imperialismi ajastul millal rahvusküsimus sulab ühte asumaade ja proletaarse revolutsiooni küsimusega, saavutada ja kindlustada mitmesuguste rahvuste ja hõimude vabadust, suveräänsust, sõltumatust ning rahulik ja vennalik koostöö on võimalik üksnes proletariaadi klassivõitluse radadel. Ainult proletariaat esineb oma kodumaa tõelise patrioodina, võitlejana rahvuste huvide,

rahvusliku vabaduse ja üheõigusluse eest.

Proletariaadi võit, võimu üleminek tema kätte ja sotsialistliku omanduse kui uue ühiskonna majandusliku aluse kehtestamine muudavad põhjalikult ühiskonna suhteid: likvideeritakse eksploatatorlikud klassid, rahvustevahelise vaenu peamised õhutajad ja kodanliku natsionalismi innustajad. Uue ühiskonna valitsevaks ideoloogiaks saab rahvaste sõpruse ideoloogia. On loomulik, et ei või püsida ka enam kodanlik rahvus. Kodanliku rahvuste varemästel internatsionalistlike, kommunistlike parteide juhtimisel kujunevad uued sotsialistlikud rahvused.

Töölisklass ja tema revolutsiooniline marksistlik partei on kõige järjekindlam võitleja igasuguse rõhumise vastu. Tema ideoloogiaks rahvusküsimuses on proletaarne internatsionalism, mis lähtub sellest, et rahvuste enamuse - töötajate - põhihuvid on nende klassihuvid, kodanliku kurramise ikkest vabanemise huvid, ja et ilma selle ülesande lahendamiseta ei saa lahendada lõplikult ka rahvuslikust rõhumisest vabanemise ülesannet.

Sel ajal, kui kodanlik natsionalism reedab rahvuse (tema töötava enamuse) huvid ja lepib rahvusküsimuse iga "lahendusega", mis kindlustab kodanlusele "oma" töörahvahulkade eksploateerimise, võitleb proletaarne internatsionalism rahvusküsimuse tõelise lahendamise eest, rahvusliku rõhumise täieliku likvideerimise eest, kõigi rahvuste täieliku võrdõiguslikkuse eest.

Proletaarne internatsionalism tunnustab kõigi rahvaste õigust riiklikule iseolemisele. Bolševike partei loosungiks tema loomise päevist alates on olnud rahvaste enesemääramise õiguse tunnustamine, kusjuures selle õiguse all ei mõisteta ainult õigust kultuurilisele või mõnele teistlaadi kärbitud "enesemääramisele", mille tõstsid kilbile kodanlikud liberaalid ja oportunistid, vaid õigust poliitilisele enesemääramisele, so. rahvuse õigust riiklikule iseseisvusele, tema õigust lahti lüüa paljurahvuselise riigist/^{ja}moodustada rahvusriik.

Proletaarse internatsionalismi eesmärgiks on:

- 1) Kindlustada sotsialistliku ühiskonna ülesehitamiseks töölisklassi ja talurahva liit ✓
- 2) Likvideerida rahvaste üheõigluse ja vaba arengu eesmärgil igasugused rahvusliku surve avaldamise jäänused ✓
- 3) Juurida välja rahvaste vahelise sõpruse ja internatsionalismi kindlustamiseks natsionalismi jäänused inimeste teadvusest
- 4) Võitlus imperialistliku anastuspoliitika vastu - lüüa ühine rinne kõigi rõhutud ja mitte võrdõigusliku rahvustega
- 5) Kasvatada töörahvast oma isamaa patriotismi vaimus.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni üheks tähtsamaks tagajärjeks on tõsiasi, et ta näitas tegelikult

rõnutud rahvaste vabastamise proletaarse, internatsionaalse meetodi võimalikkust ja otstarbekohasust kui ainsat õiget meetodit, näidates tegelikult kõige erisugusemate rahvaste tööliste ja talupoegade vennaliku liidu võimalikkust ja otstarbekust vabatahtlikkuse ja internatsionalismi alusel.

Sel alusel loodi võimas paljurahvuseline sotsialistlik liitriik, mis on võrratult kindlam ja ühtsem kui mistahes kodanlik rahvusriik, rääkimaata juba kodanlikest paljurahvuselistest riikidest.

Kodanliku natsionalistliku ideoloogia lüüasaamiseks ja proletaarse internatsionalismi võiduks on ka rahvademokraatia riikide tekkimine ja nende saavutused. Sotsialistlike rahvusriikide loomine neis maades endiste kodanlike rahvusriikide asemel, mis ei saanud kõrvaldada tülisid nende riikide vahel ega sõltuvust imperialistlikest suurriikidest, lõi aluse nende rahvaste vennalikuks koostööks ja likvideeris nende sõltuvuse imperialistlikest suurriikidest.

Ameerika imperialistid, kes jätkavad praegu saksa fašistide maailma vallutamise plaanide teostamist, püüavad rahvaste vastupanu nõrgestamiseks mürgitada nende teadvust kodanliku natsionalismi ja kosmopolitismi ideoloogiaga. Kodanlik-natsionalism ja kosmopolitism on üksteisega lahutamamatult seotud. Kosmopoliidid - Ameerika imperialismi käsikud - jutlustavad vajadusest loobuda rahvuslikust suveräänsusest ühtse "ülemaailmse valitsuse" kasuks ja vajadu-

sest loobuda "rahvuslikust piiratusest" "ülemaailmse elu- ja mõttelaadi" kasuks. Seejuurea aga "ülemaailmse riigina" propageeritakse Ameerika ülemaailmsed koloniaal-impeeriumi, kus kogu maailma rahvad on muudetud Ameerika monopolistide orjadeks. "Ülemaailmse" elulaadina propageeritakse nn. ameerikalikku elulaadi, mis olevat eeskujuks kõigile rahvastele ja mille nimel nad peavad heitma kolikambrisse kõik oma rahvuslikud traditsioonid ja rahvusliku kultuuri. Käesoleval ajal kosmopolitismi lähtepunktiks on ameerika agressiivne kodanlik natsionalism, püüde luua Ameerika kodanlusele kogu maailma töötajate kurnamise piiratud võimalused. NSV Liidus ja rahvademokraatia maades püüab ameerika imperialism toetuda rahvareetureile - kodanlikele natsionalistidele, kes loodavad, et ameerika imperialismi võit ja kapitalistliku orjuse taastamine annab ka neile ameerika monopolistide jooksupoistena teatavad võimalused "oma" rahva kurnamiseks. Eesti kodanlikud natsionalistid, kes suunavad oma tegevuse rahvaste sõpruse vastu töötavad seega täiesti ameerika imperialismi huvides.

I

Eesti

KODANLIKU NATSIONALISMI ARENGU TEEST KUNI SUURE
SOTSIALISTLIKU OKTOOBRIREVOLUTSIOONINI.

Selleks, et arusaada ja päevavalgele tuua ning igakülgsest paljastada kodanliku natsionalismi ideoloogia reaktsioonilist olemust on vajalik sellele küsimusele, nagu meile õpetavad marksismi-leninismi klassikud, läheneda konkreetselt ja ajalooliselt.

"Ühiskonnateaduse küsimuses kõige kindlam", ütles Lenin, "...on vaadelda..., kuidas teatav nähtus ajaloos on tekkinud, millised peatapid see nähtus oma arenemises on läbi teinud, ja sellest tema arenemise seisukohalt vaadelda, milleks antud asi on muutunud nüüd."¹⁾

Kõige pealt meil on tarvis vaadelda ja selgeks teha, kuidas ja missuguses olukorras tekkis eesti kodanlus ja tema ideoloogia.

Eesti kodanlus, nagu iga teiseigi maa kodanlus, sündis ja kujunes välja vana feodaalühiskonna korra rüpes ja varemetel. Inimkonna ajalugu on näidanud ja tõendanud, et antogonistlikus-klassilises ühiskonnas ükski uus ühiskondlik formatsioon ega klass ei saa tekkida iseendast, vaid

1)

V.I.Lenin, Teosed 29.kõide, lk.436 v.k.

ägedas võitluses temale eelkäiva klassi, tootmisviisi ja ühiskonna korruga.

Marx ja Engels "Kommunistliku Partei manifestis" sõnastasid geniaalse selgusega ühiskonna ajaloo arenemise seaduse:

"Kogu senise ühiskonna ajalugu on klassivõitluse ajalugu. ... mis iga kord .. on lõppenud kogu ühiskonna revolutsioonilise ümberkujundamisega või võitlevate klasside ühise hukkumisega."¹⁾

Selleks, et oleks saanud võimule pääseda kodanlus, kodanliku ühiskonna tootmisviis ja ühiskondlikud suhted tuli eesti kodanlusel pidada teravat võitlust vana feodaal ühiskonna ideoloogiaga.

Tuleb meeles pidada, et klassiühiskonnas on valitsevaks ideoloogiaks, valitsevaks kultuuriks valitseva klassi ideoloogia, valitseva klassi kultuur. Feodaalühiskonnas on peamiseks kultuurikandjaks kirik. Nagu kõikjal,

¹⁾ Marx ja Engels, "Kommunistliku Partei manifest", Tallinn, Poliitiline Kirjandus, 1947, lk.20.

kus valitses feodaalkord, oli ka Eestis kirik oleva feodaalkorra kõrgem üldistus ja sanktsioon. Kiriku ülesanne oli ideoloogiliste vahenditega kaitsta feodaalset eksploateerimist ja feodaalisandate võimu, esitades feodaalset korda jumalast saadetuna.

Kuna uute tootmisjõudude esindajatena esines eesti kodanlus ja vanade tootmissuhete esindajana esinesid sakslased (saksa parunid), siis kahe feodaal ja kodanliku ideoloogiate vastandamine paratamatult kujunes rahvuslike ideoloogiate vastandamise kujul, millest tulenes ka "... piiritõmbamine eestlaste ja sakslaste vahel."

"Eesti kodanluse ideoloogid (~~Jannsen~~) rõhutasid, et eestlased on ka rahvus, kes pealegi minevikus on kõrgemat kultuuri omanud kui nende orjastajad."¹⁾ Jannsen kodanliku maailmavaadete kohaselt rõhutab seda, et inimese ühiskondliku koha määrab kindlaks mitte päritolu ega seisus, vaid tema teened ja haridus. Jannsen kirjutab "...Häbenegem ennast allati, kui rummalad olleme, agga ei iial mitte sepärast, et Eestlased olleme. Ennam ei või ükski olla kui innimene ja innimene on Eestlane ka; mis tühja meil siis häbbeneda on."²⁾

Feodaal^{sel}/ideoloogial/oli^{oli} feodaal^{sel}/ühiskonna korras ~~ork~~ eeliseid palju rohkem, kui kujuneval kodanlikul ideoloogial. Feodaal-ideoloogia käsutuses olid majanduslik-po-

1) G.Naan. Eesti kodanlike natsionalistide ideoloogia reaktsooniline olemus, Poliitiline kirjandus, Tallinn, 1947, lk.41.

2) "Pärno Postimees" 1859 nr.13

liitilised abinõud, mida ta võis rakendada kodanluse ideoloogia mahasurumiseks. Teatavasti, ~~er~~ üheks tähtsamaks kodanliku ideoloogia väljendamise ja levitamise vahendiks oli ilmalik kirjandus. Ilmaliku kirjanduse ilmumine oli võetud aga range kontrolli alla feodaal-tsensuuri poolt. Ilmaliku kirjanduse väljaandmine Eestis algab 1730-daist aastaist eestikeelse perioodilise kalendri väljaandmisega, kuid ka selle väljaandmine on piiratud feodaal tsensuuriga. Nii näiteks 1730-1800 aastani ilmus kõigest 198 teost ehk 46 735 lk., kusjuures tsensuur ei lubanud puudutada aktuaalseid ühiskonna arenemise küsimusi.

Alles XIX sajandi 30-40-dail aastail ilmuvad päevavalgele ilmalikud teosed, Faehlmanni, Kreutzwaldi vested ning jutustused, mis puudutavad aja aktuaalseid küsimusi, esile tuues feodaal-ühiskonna kriisi olemuse. Nad on ühtlasi ~~er~~ suunatud feodaal vaimuliku ideoloogia paljastamisele, mida C.R.Jakobson hiljem nimetas inimsoo katkuks.

Balti parunite ideoloogid püüdsid tõestada, et mingisugust eesti kultuuri olemas ei ole, on ainult saksa kultuur, mille säilitamist nad taotlavadki. "Vanad seisuslikud vaheseinad, ortodoksaalne lutheri usk ja mahla väljaimeine talupoegadest - seda nimetavad nad saksa kultuuriks," kirjutas Marx 1870.aastal balti parunite kohta.¹⁾

1)

K.Marx, F.Engels. "Valitud kirjad", lk.233. v.k.

Tegelikult aga toimub võitlus mitte saksa ja eesti kultuuri vahel, vaid vana, köduneva, sureva ja uue sündiva, kapitalistliku tootmisviisi ja omandussuhete vahel. Sm. Stalin õpetab, et "...see mis sureb välja ei taha surra lihtsalt vaid võitleb oma olemasolu eest, kaitseb oma iganenud seisukohta. ...Kuid see mis sünnib, ei sünni lihtsalt, vaid teeb häält karjub, kaitsedes oma eluõigust."¹⁾

Talurahva revolutsiooniline liikumine 1840-dail aastail Liivi- ja Eestimaal vapustab sügavalt feodaalkorra majanduslik-poliitilisi aluseid, luues soodsaid eeldusi ta täielikule kokkuvarisemisele.

XVIII sajandi teise poole revolutsiooniline liikumine viib talurahva vabastamisele pärisorjusest, 1840-ndate aastate liikumine aitas kaasa nende vabanemisele mõisa "hooldamisest". 1816. ja 1819.a., 1849., 1856 ning 1860.aasta seadused olid uutele kodanlike tootmissuhtele ning omandisuhetele juriidiliseks aluseks. Nende uute seaduste, põllumajandustehnika rakendamine, maarendi lepinguliste vahekor-dade sõlmimine tootjatega, kaubamajanduse tekkimine naturaalmajanduse asemele loovad eesti kodanlusele majanduslik-poliitilise baasi ja vastavalt sellele ka eesti kodanliku kultuuri alused.

1) J.V.Stalin, Teosed, 10 kd., lk.321.

Kuid 1850-70 aastate majandusliku murranguga ei teki veel korraga uued tootmisviisid "puhtal" kujul: uus esineb veel läbipõimitult vanaga. Kestab võitlus uue ja vana vahel, mis endast kujutab sisult kodanliku ja vormilt rahvusliku kultuuri võitlust feodalismiga. Et jagu saada feodaalsest tootmisviisist ja võimul olevast klassist - saksa parunitest, et kehtestada kodanliku klassi majanduslik-politiiline võim, eesti kodanlikud ideoloogid: vennad Adam ja Peeter Peterson, Jaan Adamson, Märt Jakobson, Joosep Kapp, J.Köler, Th.Dankmann, Fr. Russov ja teised tõstavad üles eesti rahvusliku lipu, millele nad võitlusarmee loomise eesmärgil asetavad talurahva feodalismivastase võitluse loosungi. Need samad noore eesti kodanliku klassi ideoloogid 1864 aasta talurahva ja 1865 aasta sulaste märgukirjades kujundasid välja kodanluse programmilised nõudmised. Nendes nõuti kindlat krundi- ja maahinda, kindlat renti jne.

Kodanluse ja talurahva ühine väljaastumine on seletatav sellega, et mõlemad astuvad pärisorjuslike jäänuste vastu välja. Möisnike vastu astus talurahvas välja veel tervikuna kui talurahvas, kui klass. V.I.Lenin kirjutab selle kohta - "Kuivõrd säilivad veel pärisorjuslikud vahekorrad, sel määral "talurahvas" jääb veel klassiks, s.o. ... mitte kodanliku, vaid pärisorjuslikuks ühiskonna klassiks."¹⁾

1) V.I.Lenin, Teosed, 6 kd., lk.97.

Eesti rahvuslik liikumine 1860-ndail-1880-ndail a. tähendas eestkätt eesti külakodanluse võitlust saksa mõisnike vastu, kes olid valitsevaks rahvuseks ja klassiks koha-peal. Eesti kodanlusel oli tegemist saksa, aga mitte vane mõisnikega ja sellepärast ei esinenud sel ajajärgul venevastast natsionalismi.

Kodanlik-demokraatlikust liikumisest Eestis võttis ose peale külakodanluse ka talurahva laialdased hulgad, kelledel peale ühiste huvide s.o. saksa parunite ikkest vabanemise huvide, olid veel erinevad huvid külakodanlusest, mis käisid risti vastu kodanluse huvidele. See oles talurahva laiemate hulkade suhtest tootmisvahenditesse, sest sulane oli seotud oma tootmisprotsessis kapitalistliku rentnikuga (peremehega), aga mitte mõisnikuga.

Mida rohkem laguneb feodaalne tootmisviis ja tugevneb kapitalistlik tootmisviis, seda teravamaks muutuvad vastuolud külakodanluse ja sulaste vahel ning ühises rindes saksa parunite vastu tekib juba kodanlik-demokraatliku liikumise ajajärgul lõhe. Kodanlus kui rahvusliku liikumise juht nakkab kartma rahvamasside aktiivsust ja

muutub tagasihoidlikuks. Otsides kokkulepet parunitega "omarahva" masside reetmise arvel ta tahab säilitada kättevõidetud positsioone.

Kodanlus lõheneb kahte leeri (radikaalne ja tagurlise-klerikaalne) ideoloogilistes, organisatsioonilistes ja taktilistes küsimustes. Radikaalse suuna esindajaiks võib nimetada C.R.Jakobsoni, Kreutzwaldi jt.kelle tegevus on suunatud rahvamasside aktiivsuse tõstmisele. Tagurlise-klerikaalse suuna esindajaks oli J.Hurt, kelle tegevus oli suunatud rahvamasside aktiivsuse summutamisele.

See lahkarvamus toob 80-dail aastail lõhe süvenemise. Lahkheli tuumaks oli eriline suhtumine feodaalse ühiskonna ideoloogiasse.

Jakobson katsus igati öönestada lugupidamist võimalike vastu, Hurt aga olles kirikuõpetaja suhtus saksusse ja kiriklusse pooldavalt ning oli sellega feodaalse ideoloogia kaitsja. Seda nähtub sellest, et ta 1878.aastal lahkus ajaleht "Sakala" kaastööliste hulgast, ettekäändel, et see leht kipuvad "avalikult usu põhja alt ära kaevama ja kiriku müürid maha kiskuma."¹⁾

See erinev suund on samuti hästi näha Aleksandri-kooli rahakorjamise organiseerimise küsimustes ja selle kooli kurotooriumi koosseisu nõuetest. Kui Jakobson nõuab,

¹⁾ G.Naan, Eesti kodanlike natsionalistide ideoloogia reaktsiooniline olemus, lk.52.

et 17-liikmelise koosseisu hulgas peaks olema 5-6 talupoega, nõuab Hurt 11-liikmelist koosseisu, kellest on kõigest kaks talupoega ja sellest nähtub, et Hurt kardab talupoegade aktiivsust.

1880-90.aastail elab rahvuslik liikumine Eestis üle kriisi, mis on seletatav sellega, et külakodanlus oli võitnud teatavad majanduslikud positsioonid milliseid ta püüab säilitada tsaarivõimu abil, asudes igati ülistama tsarismi ja teda truult teenima, sest eesti kodanlus kartis töötavat rahvast, mitte aga vene tsaari, kelles ta nägi oma parimat tuge ja abimeest rahva vastu võitlemisel.

1905/1906.aastal kui eesti töötav rahvas bolševike partei juhtimisel koos kogu Venemaa tööliklassiga asus tsaarivõimu kukutama, et purustada mõisnike võim ja tuua eesti rahvale rahvuslik sõltumatus, kaitses Tõnisson järjekindlalt tsaarivõimu, propageerides salakavalat "teooriat", mis rääkis sellest, et väikerahval ei tulevat tegeleda poliitikaga ega osa võtta valitsusvastasest s.o. tsaarivalitsuse vastasest liikumisest. Koos parun Dehloga organiseeris Tõnisson töörahva maha surumiseks suurkodanluse "Omakaitse" organisatsiooni.

Jaan Tõnisson algas oma tegevust tsaariajal truualamlikkuses. Juba "Postimehe" esimeses juhtkirjas määrab ta oma tegevuse eesmärgiks "üksnes seda, mis on kohus riigivalitsuse ees - mis ju nii sama palju tähendab kui see

sõna: keiser. ...Meil on lipukirjaks: austage kuningat!" Sellele deklaratsioonile järgneb üks tsaari ees lõmitav juhtkiri teisele. Tsaari troonipärija surma puhul laseb Tõnisson lehe terve kuu aja leinaraamis ilmuda jne.V.Kingissepp paljastab Tõnissoni reaktsioonilist osatähtsust töölisliikumise mahasurumisel, ta kirjutab omakaitse tekkimisest:

"Kaitseliit tekkis Eestis, laenates oma nime soome lihunikudelt, balti parunite ja eesti (õigem: Tartu ja J.Tõnissoni) suurkodanluse "Omakaitse" - 1905/6.a."Selbstschutzi" otsekohese järeltulijana..." "...Eesti ja saksa buržuaasia asutas Tartus ühel nöl n.n. omakaitsevää, kelle ülesandeks oli töölisliikumisele vastu astuda. Detsembrikuu stregi ajal tahtsid ka Tartu töölised seda streiki Kroonlinna madruste tapmise ärahoidmiseks toetada. Kodanlaste omakaitseväge tungis aga tööliste kallale, laskis nende peale ja peksis neid, mispärast politsei ja kasakate abiga nii kaugele läks, et mitmed töölised haavatult ära kanti. Üks tööline sai surma."¹⁾

Millega siis on seletatav eesti kodanlike natsionalistide tsaaritruuduslik poliitika? See on seletatav kasumite ahnusega. Asi seisis nimelt selles, et eesti kapitalistidel - rikastel taluperemeestel, majaanikel, väiketöösturitel jt. oli Eestimaa seos Vene riigiga kasulik.

1) V.Kingissepp, "Kellele iseseisvus kellele ike", RK
"Poliitiline Kirjandus", Tallinn, 1946, lk. 283.

Handwritten notes:
"Kellele iseseisvus kellele ike"
võib ka olla...

Peterburi suur ja ligidane turg, Vene keskvoimu ja kapitalistide poolt Tallinnas ja mujal teostatavad suured kapitali investeerimised, suurte tehaste olemasolu ja nende juurdeehitamine andis suurt tulu eesti kodanlusele. Venemaast lahkulöömine oleks kõigutanud väga raskelt eesti kodanluse majanduslikku alust. Peale selle teadis eesti kodanlus väga hästi, et iseseisvuse korral ei hakka Eestis poliitiliselt peremeest mängima mitte tema, vaid majanduslikult tugevamad parunid ja võõrad kapitalistid. Eesti kodanlus kartis, et iseseisvuse korral ilma Vene kodanliku riigi või tsaarivalitsuse abita tal puudub võimalus ise toime tulla eesti töörahva revolutsioonilise võitluse mahasurumisega. Tuleb nimelt arvesse võtta, et Liivi- ja Eestimaa töölised seisid suurte Venemaa tööstuskeskuste (Peterburi-Moskva) kõrval revolutsioonilise võitluse mitte viimastes ridades.

Just see asjaolu, et eesti kodanlikud natsionalistid kartsid töötava rahva revolutsioonilist liikumist otsisid nad kokkuleppeid tsarismiga. Just sellepärast astusid nad korduvalt välja eesti enesemääramise õiguse poliitika vastu. Toome mõningad ajaloolised faktid:

Jaan Tõnisson märkis 26.septembril 1919 kodanlikus Asutavas Kogus, et ta 1913.aastalgi ei esinenud iseseisvuse nõudega ega kõnelenud sellest isegi kolme inimese keskel. Tema erakond olevat küll peale 1905.a. asunud autonoomia mõtte

ettevalmistamisele, kuid ka selle kohta on meile ainsaks "tõendiks" see, et 1917.a. veebruarirevolutsiooni järgi tegi J.Tõnisson ettepaneku moodustada omaette Põhja-Eesti kubermang ja Lõuna-Eesti kubermang, kuna "eesti rahva majandusline ja hingeeluline arenemine mõlemal pool kubermangu piiri nii iseteed ja lahku olla läinud, et ühinemine võimata."¹⁾

Isegi veel peale 1917.a. veebruarirevolutsiooni jäävad eesti kodanlikud natsionalistid truuks Vene riigi ühtsuse ja jagamatuse printsiibile. Nii kirjutas Jüri Vilms, et "Kuskil Eesti seltskonnas ei ole iseseisvust nõutud ega ole sellest kõnetki olnud."

Eesti kodanlikud autorid ja kodanliku eesti aegsed väljaanded märgivad üksmeelselt, et kuni Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsioonini oli iseseisvuse idee, Venemaast lahkulöömine, täiesti võõras eesti kodanlikele natsionalistidele. Nad nõustusid rahvusliku rõhumise ja mõisnike suurmaaomanduse olemasoluga. See ei olnud juhuslik kokkulepe, vaid kodanliku ühiskonna arenemise seaduspärane nähe.

Teatavasti möödunud sajandi viimasel aastakümnel Venemaal, sealhulgas ka Eestis, toimus kiire tööstuse areng ning tööstuse kontsentreerumine. Sellega seoses toimus ka töölisklassi arvuline kasv ja organiseerituse taseme tõus. Mille tulemusena 70-dail ja 80-dail aastail juba toimuvad töölisklassi organiseeritud streigid, nagu 1872.a. Narva Kreenholmi tööliste streik.

Streikide kogemused näitasid töölistele, et organiseeritud võitlusega võivad nad palju saavutada, et on vaja luua oma võitlusorganisatsioonid. Nii tekivad tööliühingud, kasvavad oma töölisjuhid ja organisatorid.

1901.aasta kevadel saabus Eestisse Lenini ja Stalini õpilane ning kaasvõitleja Peterburi tööline Mihhail Ivanovitš Kalinin, kes töötades Tallinna tehastes, hakkas Eestis levitama Lenini "Iskrat". "Iskra" levitamise ja M.Kalinini aktiivse tegevuse tulemusena oli pandud alus Eesti bolševike partei organisatsioonile. Mihhail Ivanovitš

Kalinini revolutsioonilist tegevust eesti bolševike partei ridades jätkas Lenini-Stalini partei ja eesti töötava rahva ustav poeg Viktor Kingissepp, kes tuli 1907.aastal Peterburist Eestisse parteitööle. Õppides Peterburi ülikoolis oli

E. B. 21-50
32-33

Kingissepp VSDTP Peterburi organisatsioonis kasvanud vanku-
matuks bolševikuks. Nii Kalinini ja Kingissepa juhtimisel
kujunes välja, lahutamatu osa VSDT Parteist, Eestimaa töö-
õisklassi eesrindlik organiseeritud väesalk, kes hakkas juh-
tima kogu Eesti töötava rahva võitlust tsarismi ja kodanlu-
se kukutamise eest.

Vastukaaluks töölisorganisatsioonidele ja nende
revolutsioonilisele võitlusele, asutas eesti kodanlus oma-
korda oma poliitilised parteid, või "erakonnad", nagu nad
oma parteisid ise nimetasid. Esimeseks niisuguseks parteiks,
mis kujunes välja tsaariajal oli "Eesti rahvameelne eduera-
kond" ehk nagu teda lühendatult nimetati "Ere" või veel
õigemini Jaan Tõnissoni kildkonna partei, (mis tekkis esi-
mese vene revolutsiooni päevil 1905.aastal). See partei oli
peamiselt külakodanluse-kulakluse partei, kuid külakodanluse
huvide kõrval ta esitas ka linnakodanluse mitmesuguste kihti-
de huve.

Selle partei häälekandjaks oli "Postimees" ja ta
lühendatud väljaanne "Elu", mille kaudu ta püüab töölis-
klassi võitluse teelt kõrvale juhtida ja tüli tekitada töö-
liste ja talupoegade vahel. Sel eesmärgil nad jutustasid,
et Eestis ei ole klassivahesid ning et töölised teenivad
rohkemgi kui kulakud ja et töölised oma "ahnete nõudmistega"
ajavat talupojad pankrotti.

"Ere" partei oli äärmiselt reaktsiooniline, ta püüdis siluda mõisnike ja talurahva lepitamatuid vastuolusid ja kiitis heaks tsaarivalitsuse mustasajalise poliitika.

Esimese Maailmasõja eel kujunes K. Pätsi ja tema ajalehe "Tallinna Teataja" ümber linnakodanluse partei sotsiaal-liberaalide - eesti tööstus- ja kaubanduskapitalistide poliitiline rühmitus (partei), kes võttis orjalikult eeskuju Lääne kodanluselt. Selle rühma põhiloosungiks oli "Olgem eestlased, kuid saagem ka eurooplasteks!"

Nii "Ere" kui ka sotsiaal-liberaalide eesmärgiks oli võitlus töölisklassi vastu, võitlus marksismi vastu, tööliste ja talurahva liidu nurjaajamine.

Teatavasti 1903.aastal II VSDTP kongressil tekkis kaks voolu - bolševikud ja menševikud, mis töi ka Eestimaa VSDTP organisatsioonides lõhenemise. 1905.aastal loodi Eesti föderalistide rühm Gottlieb Astiga eesotsas. Föderalistid olid kodanluse käsilased, kes tahtsid eesti sotsiaaldemokraatide eraldamist VSDTParteist.

Meie ees avanes selge võitluspilt kahe klassi, kahe Eesti vahel, kodanliku Eesti ja proletaarse Eesti vahel, "Võitlusareenil on kaks suurt armeed: proletaarlaste armee ja kodanlaste armee ning võitlus nende kahe armee vahel on hõlmanud kogu meie ühiskondliku elu."¹⁾ Nii iseloomustab

1) J.V.Stalin, Teosed, kd.1, lk.60.

seltsimees Stalin proletariaadi ja kodanluse vahelist võitlust kapitalismi ajastul.

Eesti kodanlus blokeerub saksa parunitega ja tsarismiga. Kodanluse ühiskonna tootmissuhted tingivad kahe leeri konsolideerumise. Ühelt poolt on eesti tööliste ning talurahva revolutsiooniline liit kodanluse ja mõisnike vastu ning teiselt poolt eesti maa ja linna kodanluse ja parunite reaktsiooniline liit võitluseks töörahva vastu.

II

BOLŠEVIKE PARTEI VÕITLUS KODANLIKE NATSIONALISMIGA SUURE SOTSIALISTLIKU OKTOOBRIREVOLUTSIOONI JA KODUSÖJA NING INTERVENTSIOONI AJAJÄRGUL.

Selle ajajärgu tähtsaimaks sündmusteks on Eesti töötava rahva võitlus Nõukogude võimu kehtestamise ja säilitamise eest ning Eesti kodanluse ja nende agentuuri kodanlike natsionalistide püüe kodanliku Eesti iseseisvuse lipu all Nõukogude võim kukutada ja välisinterventide abil oma diktatuur kehtestada.

Kui vene töötav rahvas Suures Sotsialistlikus Oktoobrirevolutsioonis kukutas tsarismi ja võttis võimu enda kätte, siis ka Eesti töötav rahvas kangelasliku vene töölis-

klassi abiga bolševike partei juhtimisel kehtestas Eestis nõukogude korra.

Eesti kodanlikel natsionalistidel oli selge, et nad ei suuda enam olukorda oma jõuga muuta, mispärast nad kasutasid ära kõik võimalused selleks, et alul saksa keiserlike sõjavägede ja hiljem inglise sõjalaevastiku ning ameerika majandusliku ja finantsilise "abiga" kägistada Eestis nõukogude võim ning peale sundida eesti rahvale oma verine ja petlik kodanlik "iseseisvus". Alles nüüd võttis eesti kodanlus tarvitusele "iseseisvuse" loosungi eesmärgil, et selle kõlava sünakese varjul näidata end rahva vabaduse ja sõltumatuse, kogu eesti rahva huvide eest võitlejana.

Kõige selle juures teadsid eesti kodanlikud natsionalistid ise väga hästi, et ameerika-inglise imperialistid, ei mõtlenudki mingisuguse kodanliku iseseisva Eesti riigi loomisele, et nad tahtsid Eestimaad endale asumaaks haarata.

Seda, et ameerika-inglise imperialistid ei tahtnud tunnistada Eesti iseseisvust, vaid tahtsid muuta teda oma asumaaks, räägivad meile järgmised ajaloolised tõsiasjad:

Ameerika Ühendriigid ei olnud isegi nõus andma kas või ajutiselt kodanlikule Eestile riiklikku iseseisvust kuni Koltšaki võimu kindlustamiseni ehk de facto, mida 9.mail 1919. soovitas Inglise välisminister Balfour välisministrite nõukogus. See ettepanek võeti Inglise esindaja poolt tagasi seoses USA esindaja seisukohaga. Samuti oli lugu Balti komisjonis Briti esindaja ettepanekuga 2.juulist. Kukkus läbi ka Eesti iseseisvuse taotlemine Pariisi rahukonverentsil kuhu olid saatnud eesti kodanlikud natsionalistid Poska.

Ameerika-inglise imperialistid ei tahtnud tunnista Eesti kodanliku Vabariigi iseseisvust, sest nad tahtsid Eestit nagu kogu Baltikumi ja teisi Venemaa ääremaid

muuta oma asumaaks -

tooraine baasiks ja enda peale võtta maailma valitsemise missiooni. Wilsonil oli juba selleks kava olemas - Rahvasteliidu põhikirjas ettenähtud mandaatsüsteemi rakendamise. Wilsoni poolt koostatud projekt nägi ette, et "Rahvasteliit, kui impeeriumide (sealhulgas ka Vene impeeriumi) pärija on õigustatud järele valvama kõigi vanadest impeeriumidest väljakasvanud või loodud uute riikide omavaheliste suhete järele ja peab endale võtma ja täitma nõudmiste ja nende vahel tekkinud tülide lahendamise ülesande, hoidma seatud korda ja üldist rahu."

Ameerika-inglise imperialistid tegelikult maskeeritult kujul hakkasid teostama oma kavatsusi Eesti suhtes. Inglise sõjalise missiooni esindaja Eestis kindral Marsh käsul Eesti pinnal kästakse moodustada valgekaartlastel Loode-Vene valitsus, mis oleks ameerika-inglise imperialistide traatnukuks.

Ameerika-Ühendriikide sõjaväelise missiooni ülem kolonelleitnant WarWick Green oli von der Goltz'i ja Bermonti-Avalovi aktiivne toetaja ning suur balti-

sakslaste pooldaja, esineb 17. juunil Rahukonverentsi istungil ettepanekuga Balti provintside kohta, et "Suurbritannia ja Ühendriigid võtavad endale täielikud mandaadid nende rajoonide üle. Green koostas aruande "Balti provintside Ameerika missiooni juhi soovitus", mille ta saatis Pariisi rahu-läbirääkimistele Ameerika komisjonile ja ka ametliku dokumendina Ühendriikide senatile.

See soovitus (recomendation) paneb ette:

1) Suurbritannia ja Ühendriigid võtavad mandaadid Balti provintside ja Leedu üle,

2) et võetakse vastu kindel poliitika bolševismivastaseks võitluseks...

3) et Eestis ja Petrogradi frondil sõjalised kohustused ja vastutused, mis sellest poliitikast tulenevad, võtab enda peale Briti sõjaline missioon.

Niisugune ettepanek tähendas Eesti muutmist Ühendriikide või Inglise asumaaks ja kodanliku Eesti sõjaväe muutmist ka vormiliselt impeeriumi koloniaalseks sõjaväeks.

Kas Eesti kodanlusele olid teadmata imperialistide kavatsused Eestimaa muutmise kohta asumaaks? Ja kas eesti kodanlus ei teadnud, et Nõukogude-vastasest sõjast osavõtmine ning Nõukogude valitsuse rahulettepaneku tagasilükkamine tähendas eesti kodanliku vabariigi iseseisvuse

juriidilist lõppu ja Eestimaa muutmist Ameerika või Inglismaa asumaaks.

Nii Eesti kodanlikud natsionalistid olid teadlikud sellest. Seda tõendavad ajaloolised faktid, Seda on näha Poska sõnadest 13.juunist 1919.a. "Ma kardan..., et kui ~~das~~ hakatakse Koltšaki ja rahukonverentsi kirjavahetust seletama, ja temast nii aru saadakse, nagu vaja, siis variseb meie väerind kokku."¹⁾ Seda on samuti näha Tõnissoni Pariisi rahukonverentsi töö aruandest 8.juulil, kes märkis, et Poska tagasitulekust on laialdastes ringkondades kindel järeldus tehtud, et seda põhjustas kodanliku iseseisvuse tunnistamise lootusetus. Edasi valetas ta aga julgesti, et need jutud on põhjendamatud.²⁾

Eesti kodanlike natsionalistidele oli samuti väga selge küsimus, "et Entente'i sulased "Denikin ja Koltšak toovad enesega kaasa mitte üksnes mõisnike ja kapitalistide ikke, vaid ka inglise ja prantsuse kapitali ikke."³⁾

Vaatamata sellele, et eesti kodanlikud natsionalistid olid väga hästi teadlikud ja kursis ameerika-inglise imperialistide kavatsustega ja plaanidega Eesti muutmiseks oma asumaaks ja agraar-ripatsiks, tegutsesid nad ka nüüd nagu varemgi eesti rahva huvide reetjaina, töötavate hulkade timukatena, müües eesti rahvast hulgi ja jae imperia-

1) Eestirahva ajalugu, lisaköide I.

2) Asutav kogu II istungjärk, veerg 335 jj-d

3) J.V.Stalin, Sõjalisest olukorrast lõunas, Teosed, 4, köide, lk.278.

listidele oma diktatuuri kindlustamise ja töörahva võimu kähgistamise eesmärgil. Nad kiirendasid Eesti okupeerimist saksa imperialistlike vägede poolt, Nad läkitasid Stokholmi "välisdelegatsioon" eesotsas J.Tõnissoniga, kes pidas läbirääkimisi nii ameerika-inglise kui ka saksa imperialistidega. Juba jaanuari lõpul 1918.a. esitas Tõnisson Saksa saadikule Rootsis märgukirja, mis sisaldas palvet viivitamatult okupeerida Eesti. Päts ja Laidoner koos I polgu komandöri Põdraga omakorda astusid ühendusse otseselt saksa vägede staabiga Kuressaares. See oli kodanlike natsionalistide vandenõu Nõukogude Eesti töörahva iseseisvuse ja vabaduse vastu. Koostöös saksa okupantidega tõstsid kodanlikud natsionalistid mässu seadusliku nõukogude võimu vastu, areteerisid nõukogude aktiviste, tapsid neid või andsid üle sakslastele, tungisid kallale seljatagant punakaartlastele, kes võitlesid kangelaslikult Eesti tõelise iseseisvuse eest.

Kõige selle tagajärjel neil õnnestus ajutiselt lüüa matada nõukogude kord Eestis, mis kestis vaid 7 kolm ja pool kuud. 1918.aasta veebruari lõpul okupeeriti Eesti Saksa keisri Wilhelm II vägede poolt.

24.veebruaril 1918.aastal, mõni tund enne okupantide tulekut, toimus kodanlike natsionalistide poolt lavastatud "Iseseisvuse" proklameerimise komöödia. Mingisugust Eesti Vabariiki sel päeval aga ei sündinud, Eesti jäi novembrikuuni saksa vägede poolt okupeeritud maa-alaks.

Iseseisvuse komöödia lavastamine toimus nüüd 24.veebr., aga mitte varem esiteks sellepärast, et eesti kodanlikud natsionalistid olid nõukogude võimu kindlustamise ja kontrrevolutsiooni lüüasaamise tõttu Venemaal nüüd jõunud veendumisele, et Venemaa sisekontrrevolutsioon pole suuteline taastama ajutist kodanlikku valitsust, kodanlike natsionalistide sõnade järgi "demokraatliku korda jalule seadma Venemaal".¹⁾

Kodanliku korra taastamise lootused tulid panna nüüd mitte vene kontrrevolutsioonile, vaid välismisele interventsioonile. Sest seda dikteeris eesti kodanluse majanduspoliitiline nõrkus ja organiseerimatus, mis ei võimaldanud neil toime tulla revolutsiooni mahasurumisega. Ja just sellepärast toimub eesti kodanlike natsionalistide "ümberorienteerumine läände". V.Kingissepp väga tabavalt märkis eesti kodanluse olukorra kohta, et "eesti kodanlus vintskleb imperialismi ja töörahva revolutsiooni haamri vahel."²⁾

Teiseks eesti kodanlikel natsionalistidel ei olnud veel selge kas I imperialistlikust sõjast tulevad võitjaina välja saksa või Ententei imperialistid. Seetõttu tuli mõlemaile olla hea ja alandlik.

Kolmandaks, et oma soperdusi ja äraandliku poliitikat laialdaste rahva masside eest maskeerida ja näidata,

1) Laaman, "Eesti iseseisvuse sünd". ?

2) V.Kingissepp, "Kellele iseseisvus kellele ike", lk.32.

et kodanlus ei olegi seotud välisimperialistidega, ~~Kuluta-~~ sid eesti kodanlikud natsionalistid välja "iseseisvuse" ja "erapooletuse".

Tegelikult oli eesti kodanlike natsionalistide poliitika ~~okk~~ allutatud välise sõjalis-poliitilise ja sise-^{ning} maa ja revolutsioonilise liikumise olukorra sündmustele - põhimõttel "Võidab Saksamaa, siis ei ole sel paberitükil niikuinii mingisugust tähtsust (sest reaalne jõud on sakslaste käes), siis võib selle unustada. Küllap leidub siis võimalusi koostööks saksa imperialismiga ("hiilgav" algus oli juba tentud). Võidab aga Entente'i, siis on tagavaraks "iseseisvuse" manifest, relvana diplomaatide käes." 1)

1918.a. veebruaris millal reaalseks jõuks nõukogude võimu mahasurumiseks Eestis olid saksa imperialistide sõjaväed, kes olid okupeerinud eesti kodanluse kutsel ja tahtel Eesti maa-alad, asus kodanlus kuulekalt teenima saksa okupante. Arvukais läkitustes, mis võeti vastu Eesti kodanlike parteide liidrite poolt, rõhutati, et "Eesti poliitiliste parteide juhtide ja saksa okupatsioonivõimude vahel peab valitsema mõlemapoolsete kasude kooskõla ja vastastikune usaldus." 2)

Ent eesti kodanlusel tuli peagi ilma jääda saksa okupantide teest, sest Saksamaal puhkes kodanlik revolutsioon, mis võimaldas Nõukogudemaal "alustada avalikku poliiti-

1) G.Naan, Eesti kodanlike natsionalistide ideoloogia reaktsiooniline olemus, lk.106.

list ja sõjalist võitlust Eesti, Läti, Leedu, Valge-Venemaa, Ukraina ja Taga -Kaukaasia vabastamiseks saksa imperialismi survest."1)

Okupantide lahkumisel avanes võimalus taastada Eestis uuesti nõukogude võim. See tegi eesti kodanluse ja ameerika-inglise imperialistid väga rahutuks. Ameerika Ühendriikide presidendi Wilsoni nõuandja kolonel House märkis avalikult, et okupatsioonivägede evakueerimisele "võivad järgneda bolševistlikud revolutsioonid kõigi nende rahvuste maa-alal." Vahelepeetud tingimustes (p.12), mis sõlmiti liitriikide ja Saksamaa vahel, oligi seepärast ette nähtud mitte viibimata saksa vägede evakueerimine Baltimaalt, vaid alles siis, kui liitlased seda heaks arvavad.

Et ära hoida võimu seaduslikku üleminekut eesti töörahva kätte, upitasid saksa okupandid uuesti jalule Eesti kodanliku valitsuse, kelle nad ise olid veebruaris laiali ajanud.

Säärases olukorras Venemaa proletariaat, kelle poole Tallinna Tööliste Saadikute Nõukogu oli 19.novembril pöördunud abipalvega, ulatas oma abistava käe eesti töörahvale. 28.novembril 1918.aastal vabastas Punaarmee Narva ja teisel päeval kujundati siin Eesti Nõukogude valitsus Eesti Töörahva Kommuuni nime all. See teine nõukogude korra etapp kestis novembrist 1918. kuni veebruarini 1919.a. Teisel etapil oli Eesti nõukogude riikluse vormiks sõltumatu Eesti Nõukogude Vabariik.

1) "ÜK(b)P ajaloo lühikursus", lk.228.

15.detsembril tunnistas Nõukogude Valitsus Eesti Sotsialistliku Vabariigi iseseisvust. Eesti Nõukogude Vabariigi sõltumatuse väljakuulutamise ja selle tunnustamine Vene Nõukogude Föderatsiooni Valitsuse poolt võttis pinna kodanlike natsionalistide valepropagandalt paljastades neid eesti rahva tõelise sõltumatuse vaenlastena, reeturina, kes on kodumaa müünud välismaa imperialistidele.

Eesti kodanlus, nähes, et ta ei saa loota enam saksa tääkidele ja et tal endal puuduvad jõud revolutsioonilise liikumise lämmatamiseks, asus abi otsima ameerika, inglise, prantsuse, soome jt. maade kodanluselt.

Maapäeva kinnisel koosolekul 1918.aastal küsis J.Teemant "...kas ei peaks samme astuma, et Eesti inglaste poolt okupeeritakse". K.Päts vastas, et see on soov, mida Eesti ajutises Valitsuses vähemalt 20 korda on avaldatud."¹⁾

Eesti kodanluse palve peale asusidki ameerika ja inglise imperialistid eesti kodanluse sõjalisele toetamisele.

See interventsioon väljendus suure arvu inglise sõjalaevade saatmises Eesti vetesse, kes võtsid vahetult osa võitlusest mööda rannaveert Tallinna poole liikuva Eesti Punaarmee ja Baltimere laevastiku vastu. Ta väljendus kodusõja õhutamises ja organiseerimises, eesti valgete vägede varustamises relvastuse, sõjamoona ja toiduainetega

1) G.Naan, Eesti kodanlike natsionalistide ideoloogia reaktsiooniline olemus. RK "Poliitiline Kirjandus", Tallinn 1947, lk.111.

võitluseks eesti töötajate vastu. Ainult tänu Punaarmee edukale pealetungile Tallinna suunas ja Judenitši, Koltšaki ja Denikini purustamisele Punaarmee poolt, aeti nurja ameerika-inglise imperialistide avaliku interventsiooni kavatsused /^{kavatsus}/ okupeerida Baltimaad ja ~~xxxx~~ Vene impeeriumi taastamiseks muuta nad oma asumaaks. Teisest küljest sundisid Punaarmee võidud eesti kodanlust loobuma nõukogudevastasest sõjast ja Tartus alla kirjutama rahulepingule 2.veebruari 1920.aastal Nõukogude riigiga, kus Nõukogude riik tunnistas Eesti kodanlikku Vabariiki esimesena de jure. Alles hiljem tunnistasid Lääne-Euroopa riigid kodanlikku Eesti Vabariiki de facto.

Sündmused Eestis 1918-1920.a.a. on õigesti mõistatavad ainult siis, kui neid käsitletakse ülemaailmse imperialismi ja sotsialistliku revolutsiooni vahelise võitluse lahutamatu osana. Sellest ainuõigest aspektist on meil mõistetav, miks nõukogude võim oli sunnitud Eestist ajutiselt taanduma 1919.aastal ja miks eesti kodanlikel natsionalistidel läks imperialistide kaasabil korda eesti töötavat rahvast ajutiselt suruda oma diktatuuri ikke alla.

Peab meeles pidama, milline oli Nõukogudemaa sõjaline seisukord. "Meenutagem 1918.aastat, kui me pühitsesime Oktoobrirevolutsiooni esimest aastapäeva. Kolm neljandikku meie maast oli siis välismaiste interventide käes. Olime ajutiselt kaotanud Ukraina, Kaukaasia, Kesk-Aasia, Uurali,

Siberi, Kaug-Ida. Meil ei olnud liitlasi, meil ei olnud Puna-armeed - me alles hakkasime seda looma... 14 riiki tungis siis peale meie maale.¹⁾

Säärases olukorras, lähtudes sellest, et teised väerinded on töörahva revolutsioonile võrratult tähtsamad, asus Eestimaa Kommunistlik (bolševike) Partei Keskkomitee rahu seisukohale. Nõukogude Venemaa rahupoliitika ja töötavate rahvahulkade surve, oli Eesti kodanlus sunnitud astuma rahuläbirääkimistesse Nõukogude Venemaaga. Ja teisiti ei saanudki Eesti kodanlus toimida. Seda näitab V.I.Lenin - "Meie sundisime Eestit leppima meiega sellepärast, et meie näitasime tegelikult oma rahupoliitikaga, oma tõelist tahet elada kõikidega rahu."²⁾

Eesti kodanlus pidi nõustuma rahulepinguga ka sellepärast, et "Meie pakkusime Eestile rahu mingisugust piirjoont arvestamata ning arvestades vaid seda, et meie ei taha valada tööliste ja talupoegade verd mistahes piirjoone pärast."³⁾

Sel ajal, kui ameerika ja inglise imperialism avaldas Eestile survet, et ei sõlmitaks bolševikega rahu, pidas Nõukogude valitsus väikeriikidega läbirääkimisi nagu võrdne võrdsega. Võitlusest ameerika ja inglise imperialis-

1) J.V.Stalin, "Nõukogude Liidu Suures Isamaasõjast, lk.31-32.

2) V.I.Lenin, Teosed XXV kd., lk.22 (3 väljaanne, vene keeles).

3) V.I.Lenin, Teosed XXX kd., lk.324 (3 väljaanne, vene keeles).

miga rahu sõlmimise eest, Eestiga väljus Nõukogude valitsus võitjana, mis oli noore Nõukogude Vabariigi suureks võiduks interventide üle.

"Rahu Eestiga", räägib Lenin, "see on vene tööliste poolt raiutud aken Lääne-Euroopasse, see on ennekuulmatu võit ülemaailmse imperialismi üle, tähendades murrangut Venemaa proletaarses revolutsioonis kogu jõudude kogumisk⁹s sisemisele ülesehitamisele meie maal".¹⁾

Rahusõlmimisel oli väga suur tähtsus nii Nõukogude Venemaal kui ka eesti rahvale "Rahu Eestiga sundis maha võtma Nõukogude Venemaa vastase blokaadi... Nad ei suutnud oma poole hoida Eestit ja meie kirjutasime alla temaga rahulepingu ja võime kaubelda kõigi^{teiste} rahvastega".²⁾

Tänu Nõukogude valitsuse rahuarmastavale välispoliitikale eesti rahvas lakkas valamast verd Wall Streeti ja City pankurite huvide eest, kuid teisest küljest lokaliseeriti rahvusvaheline kontrrevolutsioon Eestiga ja eesti töötav rahvas pidi veel paarkümmend aastat kandma kapitalistliku eksploateerimise iket.

1) V.I.Lenin, Teosed XXV kd., lhk.23 (v.k. 3 väljaanne)

2) V.I.Lenin - " - lhk.56.

III

EESTI KOMMUNISTLIKU PARTEI VÕITLUS KODANLIKU
NATSIONALISMIGA KODANLIKU DIKTATUURI AASTAIL, JA
~~SAKSA FASISTLIKU OKUPATSIOONI AJAJÄRGUL.~~

Kodanlik diktatuur, mis oma olemuselt oli ameerika ja Entente'i imperialistide agentuuriks ja agressiivse poliitika teostamise relvaks Nõukogude Venemaa vastu tõi oma praktilise tegevuse tulemusena kaasa eesti majandusliku ja poliitilise elu arengu täieliku ummiku, mis omakorda võimaldas ameerika-inglise imperialistidel muuta Eesti oma asumaaks - agraar-ripatsiks.

Rahulepingu sõlmimise järel Nõukogude vabariigiga 1920.aasta veebruaris oli Eesti oma rahvamajanduse arenemise võimaluste poolest soodsas olukorras. Oli olemas oma suurtööstuse baas nagu Vene-Balti tehased, Peetri tehased, Beckeri tehased ja teised, Venemaa suuremad tsemenditehased Aseris ja Kundas, Mayeri keemiatehased, Narva Kreenholm, kalevi- ja linaketrusvabrikud Narvas, Balti Puuvillavabrikud Tallinnas ja rida teisi. Piisab meenutada, et Narva Kreeholm oma poole miljoni väärtna ning 14 000 töölisega kujutas endast ühte Euroopa suuremat tööstust. Ja kui veel arvesse võtta seda, et Eesti sai rahulepingu põhjal Nõukogude vabariigilt 15 miljonit rubla kullas, mis oleks või-

nuud mahutada rahvamajandusse, siis olid olemas kõik eeldused Eesti arenemiseks intensiivse põllumajandusega tööstusmaaks, kui Eesti oleks edasi arendanud tihedat majanduslikku koostööd oma suure idanaabriga, kelleks polnud enam väikerahvaid rõhuv tsaari-Venemaa, vaid väikerahvaste huvitsid kõige järjekindlamalt kaitsev Nõukogude riik. Ent Eesti kodanlus vihkas Nõukogude riiki ja püüdis maksimaalselt vältida koostööd nõukogude rahvastega, sest selles koostöös ta nägi oma hukku.

Seepärast kodanlus ajas oma poliitikat, mis oli otseses vastuolus eesti töörahva huvidega, Kõige tähtsamad rahvamajanduse positsioonid saherdati saksa, inglise, rootsi ja ameerika kapitalistide kätte, nagu sulfiit-tselluloositööstus, keemiatööstus, tekstiiltööstus ja teised. Välismaa kapital, mille eesmärgiks oli muuta Eesti mitte ainult toorainete ja poolvalmissaaduste baasiks, vaid ka agraarriipatsiks imperialistlikele maadele tegi kõik selleks oma kapitali mahutuste ja agentuuri kaudu, et kiiremini laostada Eesti rasketööstus. Eesti välisvõlg kasvas 218 miljoni kroonini.

Aastast aastasse mandus Eesti suurtööstus, hinnalised sisseseaded läksid vanarauana välismaale, kümned tuhanded Eesti töölised olid määratud töötaolekule, näljale ja vaesusele. Tööpuudus oli kodanlikus Eestis alaline ja terav.

✓ Põllumajandus laostus, Eesti põllumajandus oli allutatud välismaa turu konjunkturile, sest rohkem kui pool põllumajandustoodangust läks välisturgudele.

Eesti kehv- ja kesktalupoeg oli võlgadega ülekoormatud. Talupoegade võlad maa ostumaksude osas ulatusid kodanliku kliki võimutsemise lõpuaastail 45 miljoni kroonini, kusjuures Eestis 1935.aastal oli käibel üldse kõigest 37,9 miljonit krooni raha. Kogu talurahva võla summa tõusis 150 miljoni kroonini.

Peaaegu 1/5 eesti rahvast - sulased, maatamehed, kehvikud - olid sunnitud töötama kulakute juures. Sel ajal kui kümned ja sajad tuhanded töötavast rahvast elasid üle ennenägematuid raskusi, taludes nälga ja viletsust, monopolistlikud ühingud "Eesti Lihaeksport", "Munaeksport", "Võieksport" "Riiklik Teraviljamonopol" jt. löikasid üha suuremaid vaheltkasumeid ja riiklikke juurdemakse.

Laiade töörahvahulkade olukord Eestis halvenes iga päevaga. Neile sai selgeks, mis tähendab nn "iseseisvus", mis polnud midagi muud kui traatnukk lääne imperialistlike riikide käes. Töötavad massid hakkasid selles ikka rohkem ja rohkem veenduma, asudes teravasse võitlusse silmakirjatseva kodanlusega. 1920.aasta esimesel poolel streikis 7209 töolist. Töötavate masside võitlus Eestimaa Kommunistliku Partei juhtimisel võttis lühikese ajaga niisuguse massilise ja organiseeritud iseloomu. Selle võitluse mahasurumiseks ori teele, asus eesti kodanlus terrori teele.

3.mail 1922.a. areteeriti ja peale piinamist tapeti Eesti-
maa Kommunistliku Partei juht "Viktor Kingissepp. Rüüstati
partei organisatsioon, suleti töölisajakirju ning lavas-
tati 1920.a. "35.kommunistide protsessi eeskujul "115 kom-
munisti protsess." Kodanluse ja sotside-reeturite ajakir-
jandus pasundas, et nüüd olevat kommunism Eestis juurteni
välja roogitud. Kommunismi juured osutusid aga liiga süga-
vateks, et neid välja kitkuda/
vateks, nad olid tinedalt ühte kasvanud eesti töörahva hu-
videga, sest kommunism ja töörahvas on lahutamatud. Viktor
Kingissepa juhtimisel kasvanud EKP jäi püsima. "... rängalt
eksisid need, kes oma kalli isamaa pudrukausi ääres ilma
ettekuulutades meie partei hävitamist kriiskasid. Verekoe-
rad jaksasid küll Viktor Kingissepa ihu ära kägistada, aga
tema töö jäi elama."¹⁾

Eriti kihama hakkas eesti kodanluse leer 1923.aas-
tal, kui ta ootas fašistide võimuletulekut Saksamaal ja
tegi ettevalmistusi parunite landesveeri "teiseks tulemi-
seks." 1923.aasta märtsis mõrvati Tallinna tänaval lasuga
selja tagant Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee liige
Jaan Kreuks, areteeriti "Töölise" toimetaja Johannes Lau-
ristin ja palju teisi revolutsioonilise töölisliikumise te-
gelasi. 1924.aasta jaanuaris suleti poliitilise politsei
poolt üheaegselt üle kogu maa üle 300 töörahva organisatsi-
ooni. Likvideeriti Eestimaa Tööraha Partei ametiühingud,

¹⁾ Kommunist nr.1 (57) 1923.a.

tööraha rühmad Riigikogus. Teostati uus "149 kommunisti protsess", kus 39 kaebelust mõisteti eluaegsele sunnitööle. Jaan Tomp'i mõistis välikohus mahalaskmisele selle eest, et ta kohtusaalis hüüdis: "Elagu tööraha valitsus!" Need olid esimesed sammud fašistliku diktatuuri kehtestamiseks. Sotsiaaldemokraadid ja nn. Iseseisev Sotsialistlik Töölise Partei kiitsid määratseva kodanluse vägivaldaks. Nende liikmed (Al. Jõeäär jt.) esinesid Riigikogus provokatsiooniliste kõnedega kommunistide vastu.

Et vältida fašistlikku riigipööret, samuti meeleheitetele viidud tööraha stiihilist ülestõusu, kodanliku klikivalitsuse vastu, mida kodanlikud võimud otse provotseerisid, et töötajate avangardi purustada, hakkas Eesti maa Kommunistliku Partei Keskkomitee töörahvast ette valmistama relvastatud ülestõusuks, mis toimus 1924. a. 1. detsembri varahommikul. Töölistel õnnestus vallutada rida tähtsaid objekte, kuid otsustavate punktide - Sõjaministeeriumi, Tondil asuva Sõjaväe Ühendatud Õppeasutuste, Politsei Ratsareservi jt. juures said ülestõusnud töölised lüüa, vaatamata oma vaprusele ja tööraha üldisele poolehoidule.

Kodanlusele mitmekordse jõudude ülekaalu tõttu läks korda mahasuruda relvastatud ülestõus.

Pärast 1. detsembri ülestõusu verist mahasurumist suutis kodanlus ajutiselt kindlustada oma võimu veel metsikuma verise terroriga töörahva kallal. Rohkem kui 1000 inimest hukati, 2500 areteeriti, viidi läbi rohkem kui 6000 provokatsioonilist läbiotsimist töötajate kortereis.

1925.a. mõisteti surma EKP KK volinik Tartus Hans Heidemann. 1926.aasta 23. aprillil tapeti Tallinnas EKP pörandaaluse organisatsiooni juht August Riisman, 1927.aasta 3. augustis - Aleksander Leiner. Kodanlus võttis tarvitusele ulatusliku provokatsiooni eesti tööliisklassi vastu, kasutades tsaaripolitsei võtteid aastaist 1904-1905, kes asutas tollal tööliste keskel provokaatoreid oma organisatsiooni. (Vaatanata kõigile neile abinõudele ei suutnud kodanlus kuigi kauaks oma positsiooni kindlustada, sest aastast aastasse muutus töötava rahva olukord raskemaks: elukallidus tõusis ja palgad langesid. Eriti väljakannatamatuks muutus töötajate olukord alates 1929.aastast, mil algas uus majanduskriis. 1932. aastal hinnati tööpuuduse all kannatajate arvu

6 B 21-
ex 45

(koos osaliselt töötute ja nende perekonnaliikmetega) kaugelt üle 100.000. Olukord sundis kodanlust senise petliku "demokraatia" heitma nurka ja asuma avalikult fašistliku diktatuuri kehtestamise teele.

Fašismi-hitlerismi avalikeks kandjaiks ja propageerijaiks kujunesid nn. "Eesti Vabadussõjalaste liidud", mis 1929.aastal ühinesid "Eesti Vabadussõjalaste Keskliiduks". Nende juhtideks kujunesid advokaat Sirk ja erukindral Larka. Vapsid olid saksa fašistide otsesteks käsilasteks Eestis, mida kinnitab saksa fašistide poolt eesti hitlerlastele - vapsidele trükikoja sisseseade kinkimine ja 5 miljoni saksa marga andmine fašistliku liikumise arendamiseks Eestis.

Et Sirgu ja Larka fašistlik klikk ähvardas seniselt võimulolevalt mitte vähem fašistlikult Päts-Laidoner-Eenpalu klikilt haarata võimu enda kätte, siis Päts-Laidoneri-Eenpalu klikk, et seda ei toimuks, ruttas ette ja teostas ise 12.märtsil 1934.a. fašistliku riigipöörde, keelates ära kõik poliitilised parteid Eestis ja moodustades nende asemel fašistliku partei hitlerliku/mustri järgi ~~kurikavalis~~ "Isamaaliidu". Algas "köva käe" ja "vaikiva oleku" periood.

Sel raskel kodanluse fašistliku diktatuuri ajajärgul laiendas Eestimaa Kommunistlik Partei revolutsioonilist selgitustööd rahva hulgas, tehes suurt organisatsioonilist ja poliitilist tööd, et valmistada ette fašistliku režiimi

kukutamist Eestis.

Eestimaa Kommunistlik Partei töötades sügaval pö-
randa all kasutas ära illegaalse ja legaalse töö võimalusi
masside enda ümber koondamiseks ja nende kasvatamiseks
marksismi-leninismi õpetuse vaimus. Partei tugevdas väsi-
matult oma pörandaaluseid organisatsioone, laiendas oma
juhtivat mõju ametiühinguis ja teistes töötajate legaal-
seis organisatsioonides ning levitas üleskutseid.

Eriti laialdase ja massilise iseloomu võtab rahva-
liikumine Kommunistliku Partei juhtimisel aastail 1939-
1940, millal eesti kodanliku kliki valitsus oli juba täie-
likult pankrotistunud. Ta ei saanud enam loota lääne im-
perialistide abile nagu see oli 1918-1919.a., sest need
olid nüüd käsist ja jalust seotud sõjaga fašistliku Saksa-
maa vastu. Seepärast pidi Pätsu-Tenpalu kliki valitsus
kõige suurema pahameelega vastu võtma NSVL ettepaneku vas-
tastikuse abistamise pakti sõlmimiseks agressiooni vastu.

Kodanluse silmakirjalikkus selgus peagi, kui
Pätsu valitsus asus pidama salajasi läbirääkimisi NSVL
seljataga Lääne imperialistidega sõjalise Balti liidu moo-
dustamiseks, et fašistlikule Saksamaale ette valmistada
kallaletungi platsdarm NSVL vastu. See Eesti kodanliku
valitsuse reetlik poliitika paljastati peagi. NSVL ei võj-
nud lubada säärast jämedat vastastikuse abistamise pakti
rikkumist. Ta nõudis Eestis uue valitsuse moodustamist, kes

taganuks

pakti ausa täitmise. 1940.a. suveks kujunes niimoodi Eestis revolutsiooniline olukord.

Et teostada revolutsiooni õpetab Lenin "... on vaja esiteks saavutada, et tööliste enamik (või igal juhul enamik teadlikke mõtlejaid, poliitiliselt aktiivseid töölisi) täiesti mõistaks riigipöörde hädavajalikkust ja oleks valmis tema eest surma minema; teiseks, et valitsevad klassid elaksid läbi valitsemiskriisi, mis tõmbab poliitikasse isegi kõige mahajäänud massid...nõrgendab valitsust ja teeb revolutsionääridele võimalikuks tema kiire kukutamise".¹⁾ Niisugune olukord oligi kujunenud 21.juuniks 1940.aastal Eestis.

IV

EESTI KODANLIKU NATSIONALISMI TEGEVUSEST PÄRAST 1940.a. NÕUKOGUDE VÕIMU TAASKEHTESTAMIST.

1. Nõukogude võimu taaskehkestamisel Eestis 1940.a.

21.juunil 1940.aastal toimusid Tallinnas, Narvas, Tartus, Pärnus ja teistes linnades Kommunistliku Partei juhtimisel töötajate võimsad meeleavaldused ning miitingud, kus nõuti Pätsi-Uluotsa fašistliku kliki valitsuse tagandamist ja uue valitsuse moodustamist. See võimas rahvaliidumine viis mõne tunniga 20 aastat eesti rahvast rõhu-

¹⁾ V.I.Lenin - "Pahempoolsuse lastehaigus kommunismis", Teosed, 31 kd., lk.65, 4 väljanne.

itud kodanliku kliki diktatuuri kokkuvarisemisele ja demokraatliku valitsuse moodustamisele. Uus demokraatlik valitsus eesotsas Joh.Vares-Barbarusega asus täitma eesti töötava rahva nõudmisi.

Eesti sotsialistliku revolutsiooni kiiret võitu soodustas kõigepealt Nõukogude Liidu olemasolu idapiiril, kes selleks ajaks oli muutunud võimsaks sotsialistlikuks riigiks, otsustavaks jõuks rahvusvahelises elus. Eesti kuulutati Nõukogude Sotsialistlikuks Vabariigiks ja ta töörahva soovil võeti vastu NSVL koosseisu.

Eesti NSV astumine Nõukogude Liidu koosseisu vabastas eesti rahva Lääne-Euroopa ja Ameerika Ühendriikide imperialistide ikkest, vabastas ta oma rahvusliku kodanluse ikkest. Nõukogude võimu võit Eestis andis eesti rahvale rahvusliku sõltumatuse, andis talle vaba ja sõltumatu riikliku olemasolu. Nõukogude korra võit Eestis avas uue lehekülje eesti rahva majanduslik-poliitilises elus. Eesti kodanluse rahvavastane reaktsiooniline poliitika, mis aitas lääne imperialistidel muuta Eesti agressiooni toepunktiks Nõukogude Liidu vastu, oli läbi kukkunud. Nõukogude võimu väljakuulutamine Eestis 1940.aasta juulis ajas nurja Ameerika Ühendriikide ja Lääne-Euroopa imperialistide, samuti kodanlike natsionalistide, töörahva õelaimate vaenlaste salakavalad plaanid - muuta Eesti hüppelauaks kallaletungiks Nõukogude Liidule. Eestimaa Kommu-

nistlik (bolševike) Partei, kes pärast 22 aastat kestnud vaheaega jälle vastuvõetud ÜK(b)Partei koosseisu hakkas juhtima sotsialistliku ühiskonna ülesehitamist. Vana kodanlik riigiparaat lammutati ja rajati uus nõukogude riigiparaat.

Nõukogude võim likvideeris kodanliku Eesti diktatuuripärandi - tööpuuduse ja talurahva riigivõlad, natsionaliseeris suurtööstuse, pangad, maa ja raudteed ning andis maa talurahvale.

EK(b)Partei teeb määratu suurt tööd töötava rahva ideoloogilise kasvatamise alal. 1. novembril 1940 ilmus eesti keeles "ÜK(b)Partei ajaloo lühikursus", mis omas väga suurt tähtsust Eesti tööliste, talupoegade, intelligentsi, meie noore nõukogude ja parteikaadri ideoloogilisel kasvatamisel. Algas õppetöö marksismi-leninismi õhtuülikoolides Tallinnas ja Tartus. Suurt abi Eesti töötajatele ja EK(b)Partei ridade kindlustamisel ja sotsialistliku ülesehitamistöö arendamisel osutas seltsimees Stalini lähem kaasvõitleja, ÜK(b)P Keskkomitee Poliitbüroo liige A.A. Ždanov, kes käis korduvalt Nõukogude Eestis. Laialdase poliitilise töö tulemusena nõukogude majanduspoliitika aluste selgitamise alal töölised hakkasid uut moodi, nõukogulikult suhtuma töösse ja ühiskondlikku sotsialistlikku omandisse. Juurdus teadmine, et nad ei tööta mitte kapitalistide kildkonna rikastamiseks, vaid enda hüveks, kogu

sotsialistliku ühiskonna hüveks. Ettevõtteis arenes stahhaanovlik liikumine. Nõukogude valitsus moodustas riikliku maafondi, millest said maad 53 000 töötavat talupoega. Kehvikuile anti 9 miljoni rubla suurune pikaajaline laen. Nõukogude Eestis loodi 27 traktorijaama. Kiiresti hakkas arenema vormilt rahvuslik, sisult sotsialistlik kultuur. Haridus, sealhulgas ka kõrgem haridus, sai kättesaadavaks tööliste ja talupoegade lastele. Eesti NSV riigieelarves oli nähtud sotsiaal-kultuurilisteks vajadusteks 270,2 miljonit rubla ehk 50,4 % riigieelarve kuludest.

Seda õnne aga sai eesti rahvas nautida vaid aasta. Hitlerliku Saksamaa reetlik kallaletung NSV Liidule 1941.a. sundis ajutiselt Punaarmee taganema. Saksa fašistid okupeerisid Eesti ja koos kodanlike natsionalistidega likvideerisid kõik eesti töötava rahva saavutused. Veel enam nad asusid Eestit ja teisi Balti riike muutma Saksamaa provintsi. Töötati välja kohaliku elanikkonna sunniviisiliselt ümberasustamise plaan.

2. Saksa fašistliku okupatsiooni ajal.

Saksa fašistliku okupatsiooni poolt sisseseatud *stite!*
okupeeritud maa-aladel n.n. "Uus Euroopa kord", mis mää-
ras paljud rahvad täielikule füüsilisele hukkamisele, äh-
vardas ka Nõukogude Eesti rahvast täielik füüsiline hä-
vitamise oht, mida suurendas veel see asjaolu, et kodan-
likud natsionalistid ja teised rahvavaenlased omakorda
öiendasid arveid eesti töötava rahva kallal. Nad teeni-
sid ketikoertena fašistlikes gestapo politseipataljonides,
SS-üksustes, surmalaagreis (Kloogal jne.), hävitades eesti
rahva parimaid poegi ja tütreid.

Eesti kodanlikud natsionalistid ja saksa fašist-
like okupantide vahelise koostöö tulemusena hukati saksa
okupatsiooni süngeil aastail 1941-1944 61300 Eesti NSV
kodanikku ja 64 000 teistest rahvustest Nõukogude Eesti
territooriumil asunud sõjavangi. See tähendab, et kolme
aasta jooksul tapeti igast kahekümnest

eestlasest üks, rääkimata tuhandetest, kes vaevlesid vanglamüüride vahel ja koonduslaagreis.

Suure Isamaasõja aastail, kui eesti töötav rahvas koos kogu paljumiljonilise nõukogude rahvaga andis oma panuse saksa fašistlike hordide purustamise üritusse, proklameerisid eesti kodanlikud natsionalistid jälle oma "Põhja-Liidu" ideed, s.o. Skandinaavia riikide, Baltimaade ja Soome ühendamist, töötasid välja "Läänemere statuudi ja tegid kulisside taga ettevalmistusi võimuhaaramiseks Eestis, kusjuures 1940.aastal välismaale põgenenud kodanluse kuulekad teenrid, kes end küll sotsialistideks nimetasid (August Rei, Karl Ast jt.) valmistasid ette pinda admiral Pitka, Soodla, Gustavsoni jt. juhtimisel pörandaaluse kodanlik-natsionalistliku valitsuse moodustamiseks, kes kasutades saksa fašistlike vägede lanbumise momenti, pidid haarama võimu, seejärel aga appi kutsuma inglise laevastiku. See tähendab, et eesti kodanlikud natsionalistid tahtsid korrata 1918.aasta "iseseisvuse" varianti ja uuesti ameerika-inglise imperialistide abiga Eestis poliitilist võimu haarata. Oma nürimeelsuses arvasid paadunud avantüristid, et Nõukogude Liit ja Nõukogude armee nõrgenevad sõja käigus ja et neil tõesti õnnestub inglise-ameerika imperialistide abil oma plaanid realiseerida. Kuid NSV Liit ja Nõukogude Armee ei nõrgenenud sõjas, vaid vastupidi tugevnes sõja karmidel ja raskeil aastail. 1944.aastal

lõi Nõukogude armee saksa okupandid välja Eesti territooriumilt ja ajas nurja kõik kodanlike natsionalistide plaanid kodanliku diktatuuri kehtestamise kohta Eestis välis-
maise interventsiooni abiga.

3. Pärast Suurt Isamaasõda.

Kui kodusõja, kodanluse diktatuuri ja fašistliku okupatsiooni ajajärgul astusid kodanlikud natsionalistid välja otse avalikult "rahvusliku iseseisvuse" lipu all Nõukogudemaa ja sotsialismi vastu, siis muutunud olukorras millal kodanluse diktatuur oli kukutatud ja kehtestatud nõukogude võim Eestis, kodanlikud natsionalistid muutsid oma taktikat ja võitlusvahendeid. Endine otsese pealetungi taktika asendati manööverdamise ja laveerimise taktikaga. Kodanlike natsionalistide taktika muutumine aga ei tähendanud eesmärgi muutmist, mis jäi endiseks s.o. igati takistada sotsialismi ülesehitamist Eestis ja taastada kapitalism. Et paremini maskeerida oma kodanlik-natsionalistlikku tegevust ja säilitada oma kaadreid, maskeerisid nad ümber / "kommunistideks". Ja tõepoolest mõnede meie vabariigi partei

juhtivate töötajate poliitilise valvsuse puudulikkuse ja poliitilise lühinägelikkuse tõttu õnnestus real kodanlikel natsionalistidel (H.Kruusil, N.Andresenil, A.Jõeäärel jt.) pääseda bolševike partei ridašesse ning rahvamajanduse ning kultuuririnde juhtivaile kohtadele.

Lenin ja Stalin õpetavad, et pärast proletariaadi diktatuuri kättevõitmist klassivõitlus ei raue, et võidukas proletariaat ja tema partei peab jätkama Reppimatut võitlust purustatud ekspluataatorlike klasside riismete ja nende ideoloogia - kodanliku natsionalismi vastu.

Mõned vabariigi juhtivad parteitöötajad ei mõistnud ega märganud, et Nõukogude Eestisse olid jäänud mõned kohaliku poliitika ja kultuuri tegeliskid, kes jätkasid oma kodanlik-natsionalistlikku joont, säilitades ja tugevdades oma ideoloogilist sugulussidet kodumaalt ärajooksnud avalike rahvareeturitega ning välisimperialistidega. Need vabariigi juhtivad töötajad unustasid seltsimees Stalini sõnad selle kohta, et "Natsionalism on see viimane positsioon, millelt kodanlus tuleb välja lüüa, et teda lõplikult võita."¹⁾

Kodanliku natsionalismi mõju tagajärjel võis näha meie partei ja nõukogude töös rahvuslike iseärasuste tähtsuse ülehindamise väärat praktikat, samal ajal kui töötajate klassihuvid jäid varju. ÜK(b)P kongressil näitas ^{KVP} sm. Stalin, et töötajate huvide ärasegamine selle või teise rahvuse nn.

¹⁾ J.V.Stalin, Sõnavõetud nõupidamisel 10.-16.mail 1918., Teosed, 4 kd., lk.88.

"üldrahvuslike" huvidega, oskamatus eraldada esimesi viimastest ja ehitada neile partei töö, viivad kaldumisele kodanlikku natsionalismi.

Milles avaldub meil peajoontes kodanlik natsionalism?

Kodanlik natsionalism avaldub kõige pealt vana kodanliku korra üleskiitmisel, katsetes meie tegelikkusse sisse tuua kodanlikku ideoloogiat kirjanduse, kunsti ja teaduse kaudu ning sellega pidurdada tõelise, sotsialistliku kultuuri arenemist. 7

Kodanlik natsionalist Andresen, kes sai Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitjaks kultuuri ja hariduse alal pärast Suurt Isamaasõda, sokutas juhtivaile kohtadele Haridusministeeriumis endisi kodanlikke ohvitseri (Saueselg, Sepp jt.), eesmärgiga nende kaudu paigutada õpetajaiks koolidesse võimalikult suurem arv endisi kodanliku Eesti ohvitseri ja teisi "oma mehi", kes oleksid organiseerinud meie õppiva noorsoo hulgas venevastase natsionalismi propagandat. Kasutades oma positsiooni astus Andresen välja meie kõige silmapaistvamate teoste - August Jakobsoni "Elu tsita-dellis" ja "Võitlus rindejooneta" väljaandmise ning lavastamise vastu. Ta püüdis kõigi vahenditega takistada noorte kirjanike, kunstnike ja näitlejate kasvu ning maha materdada vanu ausaid professoreid, kirjanikke ja kunstnikke, kes olid asunud nõukogude võimu poolele.

Kodanliku korra ülistamiseks püüdis Andresen igati töestada, et reaktsiooniline töörahvast vihkav ja Lääne ees lõmitav kirjanduslik vool "Noor Eesti", mille deviisiks oli "Eemale matsist ja tema jumalast" ning "Olgem eestlased, kuid saagem ka eurooplasteks", olevat Nõukogude Eesti kirjanduse esiisaks. Samuti püüti mustata Eduard Vildet, kes 1912.aastal võttis eeskuju M.Gorkilt, alustas teravat võitlust ameerika imperialismi ja fašismi vastu.

Andresen, Semper ja Kruus taotlesid mitte üksnes juhtivate kohtade andmist oma mõttekaaslastele, vaid püüdsid luua neile ka silmapaistvate teaduse, kultuuri- ja kunstitegelaste oreooli. Nii antigi rahvakirjaniku ja ENSV Teaduste Akadeemia korrespondeeriva liikme nimetus eesti kodanluse ideoloogile Friedebert Tuglasele, kes ei kirjutanud aga nõukogude võimu aastail eesti rahvale ühtegi rida, küll aga kodanliku diktatuuri ajal ei väsinud Tuglas laimamast eesti rahvuseepost "Kalevipoega" ega kirjutamast dekadentlikke, formalistlikke, rahvale eluvööraid paskville.

Teenelise arsti nimetus anti endisele suurmajaomanikule Artur Linkbergile, teenelise õpetaja nimetus pedoloogia propageerijale Joh.Käis'ile.

Teenelise kunstitegelase nimetus anti selliseile paadunud reetureile nagu Riho Päts, Tuudor Vettik, Alfred Karindi, kes tegid kõik selleks, et nurja ajada meie vaba-

Alk. 24.

riigi töörahva suurüritust - 1950. aasta Üldlaulupidu: nad tegid katse jätta Üldlaulupeo repertuaarist välja kogu nõukogude rahva poolt armastatud laulud "Maailma Demokraatliku Noorsoo Hümn" ja Dunajevski "Laul Kodumaast" ning sokutada repertuaari oma apoliitilisi jorukesti.

Milleks oli vaja sääraseid rahvakirjanikke ja õpetajaid? Ainult selleks, et luua kodanlikele natsionalistidele soodus võimalus rääkida vana kodanliku kultuuri üleolekust sotsialistlikust kultuurist ja anda neile võimalus kahju teha nõukogude võimule kultuuri, hariduse ja noorsoo kasvatamise alal. —

Teiseks alaks mille kaudu Eesti kodanlikud natsionalistid püüdsid ülistada kodanliku korra ja kultuuri üleolekut oli teaduse ja kunsti ala, kus nad omasid tunduvald positsioone.

Eesti NSV Teaduste Akadeemia presidendi kohale oli poetanud ennast kodanlike natsionalistide peamees Hans Kruus.

Kes oli siis Hans Kruus? Ta oli truu eesti kodanluse ^{koja} õueideoloog, eesti rahva kõige õelan ja salakavalam vaenlane. Juba 1917. aasta augustis, kui eesti töörahvas bolševike partei juhtimisel pidas võitlust nõukogude võimu eest, võttis H. Kruus koos A. Piibuga osa kindral Kornilovi kontr-revolutsioonilisest "riiklikust nõupidamisest" Moskvast, kus arutati kuidas "raua ja verega" maha suruda igasugused töörahva revolutsioonilise liikumise katsed ja säilitada mõis-

nike ning kapitalistide võim Venemaal ja koloniaalrežiim "muulastele". Hans Kruus oli üks esimesi, kes propageeris Eestimaa eraldamist Nõukogude Venemaast, et välja kuulutada kodanlik Eesti "Vabariik". Selleks Kruus sõitis isegi Petrogradi, et kohata seal Trotskiga.

Kruus ja tema poolt juhitud väikekodanlike natsionalistlike parteide tegevus näitas, et "...kõik väikekodanlikud parteid - sotsialistid-revolutsionäärid, menševikud, anarhistid ja natsionalistid, kes rahva petmiseks end nimetasid "revolutsioonilisteks" ja "sotsialistlikeks" parteideks, muutusid kontrrevolutsioonilisteks juba enne Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni, hiljem aga muutusid välismaise kodanlike luureasutuste agentideks, salakuulajaiks, kahjuriteks, diversantide, mörvarite ja kodumaa reetjate jõuguks."¹⁾

Ajaloolasena seadis Kruus oma eesmärgiks eesti kodanluse kuritegude õigustamise ja ülistamise. Tema sulest ilmus kodanliku diktatuuri perioodil 50-60 teost ajaloo alal ja umbes 200 artiklit, kus ta kõikjal propageeris kodanlikku "iseseisvust", ~~xxxx~~ mis olevat olnud/ Eesti ajaloo tippsaavutus eks.

H.Kruusi toimetusel ilmusid 1936-1937.aastail "Eesti ajaloo" I ja II köide, kusjuures II köitesse poitati sisse fašist Jüri Uluotsa soperdus "Riik ja õigus", kus püüti hädiselt tõestada nn "lepinguteooriat", seda, et eestlased olevat XIII sajandil loovutanud vabatahtlike lepin-

¹⁾ ÜK(b)P ajalugu. Lühikursus, lk.352.

gutega võimu sakslastele, ja 1918.aastal 19.novembril nad olevat saanud selle sakslastelt vabatahtliku "Riia lepinguga" jälle tagasi. Sellega püüti näidata saksa röövvalutajaid, kellega koos eesti fašistid kavatsesid astuda Nõukogudevastasesse sõtta, võimalikult heas valguses.

Nõukogude võimu aastail Kruus ei kirjutanud mitte ühtegi teaduslikku tööd, välja arvatud 4-5 artiklit, millesse ta püüdis sisse sokutada oma rahvavaenulikke kontseptsioone.

Kruusi vaenulikkus rahva ürituse suhtes avaldus nii tema tegudes kui ka tegevusetuses. Võtnud enda peale kodanliku diktatuuri perioodi uurimise ~~ja~~ ei kirjutanud ta plaanitud monograafiast ühtegi rida. Kruusi näpunäitel organiseeriti töö, õigemini tegevusetus nii, et takistada selle perioodi uurimist ka tulevikus: ei kogutud materjale, ei tehtud vajalikke eeltöid jne. Kuidas võiski loota ja nõuda Kruusilt tema peremeeste paljastamist!?

Kruusi juhtimisel oli Eesti NSV Teaduste Akadeemia varjupaigaks ja teenistuskohaks endistele kodanlikele professoritele - Oengole dotsentidele Kleis^{ile} jt., kes elasid nagu parasidid rahva arvel, ega andnud töörahvale midagi. Kauga aega tegutsesid Polütehnilises Instituudis endine kapitalist Vörk ja sektant Oengo, kes oli aktiivne metodistide jutlustaja. Oengo leidis Kruusi poolt toetust kui "asendamatu spetsialist". Kui ta kihutati minema Tallinna Polütehnilisest Instituudist, siis Kruus võttis ta kahe käega vastu

ENSV Teaduste Akadeemiasse. "Tänu" Kruusi taolistele "ajaloolastele" pole meil seni Eesti ^{NSV} ajaloo õpikut, meil pole Eesti NSV ajaloo lühikursust. ~~Teisest küljest~~ See oli eesti kodanlike natsionalistide kaval manööver, millega püüti / "veenda" eesti õppivat noorsugu ja kogu töörahvast, et Eesti NSV koolides toimuvat venestamise protsess, et õpetatakse ainult "Vene ajalugu", aga mitte Eesti ajalugu.

Niisuguste mahhinatsioonidega pidurdasid "asendamatud" kodanlikud ~~natsionalistlik~~ ^{ud} teadlased", nõukogude teaduse arengut, raisates suuri riigisummasid selleks, et Teaduste Akadeemia "töödest" mitte midagi ei läheks meie rahvamajanduse arendamiseks, sotsialismi ülesehitamiseks. ✓

Kunsti alal püüdsid kodanlikud natsionalistid esma-joones ebanõukoguliku kaadri valikuga ja paigutamisega suunata Nõukogude Eesti kunsti nõukogudevastaseisse rööbastesse.

Nii peremehetses pikemat aega pärastsojajärgsel ajajärgul Kunstide Valitsuses Joh.Semper, kelle vaenuliku tegevuse all kannatasid eriti meie teatrid ja kõrgemad kunstikoolid. Et pidurdada meie kunstiasutuste bolševiseerumist tegid Andresen-Semper kõik selleks, et nendesse asutustesse mitte lasta töötajaid teistest liiduvabariikidest. Kuni EK(b)Partei Keskkomitee VIII pleenumini ei lastud siia ühtegi teise rahvuse esindajat. Järjekindlalt üritati siit ka nende eesti rahvusest inimeste väljakihutamist, kes olid saanud nõukoguliku kasvatuse. ~

Kodanlikud natsionalistid kõnelesid, et kunstialade spetsiifika tõttu teistest liiduvabariikidest tulnud inimesed ei tulevat siin tööga toime. See demagoogia on nüüd ümber lükatud ja mitmed teistest rahvustest seltsimehed töötavad edukalt vastutavail kohtadel.

Üheks kodanlike natsionalistide eelistatud võtteks oli ka püüe igati takistada meie noorte edasiõppimist Leningradi, Moskva jt. kõrgemates õppeasutustes väljaspool meie vabariigi piire. Ka see nende võte on nüüd lõplikult paljastatud ja alates 1950.a. sügisest on siirdunud NSV Liidu kõrgematesse koolidesse väljaspoole vabariigi piire edasi õppima arvukalt eesti noori. Meie noorsugu tunneb suurt huvi õppetöö vastu vennasvabariikide kõrgemates koolides.

Omapärase organisatsioonilise lintsimise teel lülitati kaadri kasvatamisest välja Kunstide Valitsus ise. 1947.aastal likvideeriti Semperi algatusel Kunstide Valitsuses tähtsamate osakondade juhatajate kohad. Sellega taotleti vältida "hädahoitu", et Kunstide Valitsusse oleks võinud sattuda kvalifitseeritud jõud, kes oleksid hakanud ajama bolševistlikku poliitikat ja oleksid suutnud läbi näha ning paljastada kodanlike natsionalistide urgitsused.

1948.aasta lõpul esitas J.Semper teesi, et ainult kõrgesti haritud rahvas võib mõista kunsti, et kontakti

puudumine kunsti ja rahva vahel on tingitud masside puudulikust ettevalmistusest selle kunsti mõistmiseks. See ei olnud mitte "eksitus", nagu arvasid paljud tollal, vaid kodanliku natsionalisti läbimõeldud manööver, mis taotles kindlat eesmärki - õigustada oma tegevusetust Kunstide Valitsuses ja Kirjanike Liidus. Semper varjas oma sugulase H. Adamsoni tegevust, kes kaua aega juhtis Tarbekunsti Instituuti kapitalismi igandite kopitanud õhkkonnas. Ainult Semperi mõjul võisid tegutseda sääraseid teatri "asjatundjad" nagu R. Kangro-Pool või "kriitikud" Karin Kask ja Viiding, kellest viimane püüdis teha kõik selleks, et takistada Hans Leberechti silmapaistva teose "Valgus Koordis" ilmumist.

Alatut tegevust Kohtuministeeriumis arendas endine sots kodanlik natsionalist Al. Jõeäär, kes püüdis säilitada kodanlike natsionalistide kaadrit Kohtuministeeriumi süsteemis, motiveerides seda asjaoluga, et olevat tegemist "asendamatu" spetsialistidega. Need "spetsialistid" aga spetsialiseerusid kulakute, spekulantide ja kodanlike natsionalistide kaitsemisele. Jõeäär moonutas jultunult nõukogude õiguse mõistmise klassiolemust ja püüdis selle teraviku suunata tööliste ning kehvtalurahva vastu.

Sotsiaalkindlustuse Ministeeriumis kodanliku natsionalisti Margna soosimisel määrati endistele kapitalistidele, suurkaupmeestele, majaomanikele ja spekulantidele pensione ja toetusi.

Majanduslikul alal püüdsid kodanlikud natsionalistid takistada sotsialismi arengut, saboteerides nõukogude valitsuse ja partei poliitikat tööstuse ja põllumajanduse alal.

Põllumajanduses püüdsid nad igati ajada nurja eesti talupoja kolhoositeele astumist. Nad jorutasid ärakulunud parempoolsete sotsialistide laimu selle kohta nagu oleks kolhoosid, mis on ülesehitatud NSV Liidus - puht "vene nähtus", vene "kollektivistliku" iseloomuga inimesele omane nähtus, et Eestis, kus olevat "Individualistliku" iseloomuga inimesed nagu Lääne-Euroopa maadeski, ei tulevat kõne alla säärase kolhooside rajamine, et "individualistlikke" eesti talupoegi, kes elavat üks siin ja teine seal, olevat võimatu organiseerida kollektiivsele tööle. Nad lasksid käiku hirmu ja õuduse jutte kolhooside kohta, karjudes, et kolhoosid viivat talupoja kerjuseks muutmisele ja näljasurmale, et väikemajapidamine olevat igavene ja püsiv ning ainuke talurahva õnne ja hüvangu alus. Kuid miski ei päästnud kodanlikke natsionaliste - Eesti talupoeg astus kolhoositeele, näidates, et kolhoosid, mis on rajatud Nõukogude vennasvabariikides, pole "vene nähtus" vaid rahvusvaheline nähtus, kogu maailma proletaariaadi saavutus ja et ainult kolhoositeele astumine võib päästa töötava talurahva eksploateerimisest, viletsusest, kultuuritusest, viia ta jõuka ja kultuurse elu teele, kogu inimkonna loominguks esasaamisele.

Et kodanlikel natsionalistidel ei õnnestunud takistada kolhooside loomist, siis püüdsid nad poetada kolhoosidesse oma käsilasi, et kolhoose laastada.

Kodanlike natsionalistide kahjurlikku tegevust soodustasid mõned tolleaegsed juhtivad parteitöötajad, kes ei teinud tõsiseid järeldusi põllumajanduse kollektiviseerimise kogemustest ja vigadest, mis olid esinenud teistes venenavabariikides. Muutes oma taktikat, asusid kodanlikud natsionalistid ja kulakud terrori ja makkeeritud diversiooni aktide organiseerimise teele, takistasid igati karja ühistamist, pugesis salaja kolhoosidesse, et neid seestpoolt laastada, püüdsid saada brigadiirideks, farmijuhatajateks, arveametnikeks, tallimeesteks ja isegi kolhooside esimeesteks. Nii näiteks Haapsalu rajoonis Rannu kolhoosi pääses kolm aktiivset fašistide käsilast, kelle maad olid maareformiga piiratud 5-7 hektaarini. Nad organiseerisid kolhoosis rühma kolhoosi laostamiseks. Tähtlikult aeti kolhoosis segamini arvepidamine, kolhoosnikuid avanseeriti natuuras ja rahas perekonnaliikmete arvu järgi. Need kahjurid nõudsid, et riigilt kapitaalhituseks saadud krediit jagataks kõigi kolhoosnikute vahel võrdselt jne.

Võidu kolhoosis Viljandi rajoonis sai brigadiiriks kulak Minkelson, keda peeti uusmaasaajaks, kuid hiljem selgus, et tollel "uusmaasaajal" oli varem olnud teises rajoonis suur talukont. Olles kolhoosi brigadiiriks ajas Minkelson

segi arvepidamise, laostas töödistsipliini ja kolhoosi ühis-
karja.

Oma kiskjalöusta maskeerimiseks püüavad algul
kulaklik-natsionalistlikud elemendid kolhoosidesse pugemi-
sel võita kolhoosnikute usaldust. Kui aga nad on paljasta-
tud kolhoosnikute, külanõukogu ehk rajooni juhtivate tööta-
jate poolt, siis katsuvad nad oma naha päästmiseks neid
töötajaid mustata, saates rajooni ja vabariiklikele partei-
ja nõukogude organitele nende kohta igasuguseid laimukirju.

Kohalikus tööstuses, eriti villa töötlemise ette-
võtteis võeti pikemat aega eraisikuilt villa töötlemiseks
ja anti neile villaseid kangaid vabriku omahinnaga, millega
tekitati kahju riiklikule varumisele vabariigis ja suur hulk
kangaid sattus spekulantide kätte. Rikuti piiritusmonopoli
talupoegadelt kokkuostetud kartulite töötlemisega tööstus-
piirituseks jne.

Kuidas sai võimalikuks, et rühm eesti kodanlikke
natsionaliste Kruusi, Andreseni, Semperi jt. näol rea aas-
tate vältel Nõukogude Eestis organiseeris ideoloogilist
diversiooni Eesti sisult sotsialistliku ja vormilt rahvus-
liku kultuuri rindel?!

Sellele küsimusele vastamiseks tuleb vaadata, kui-
das suhtuda vanast ühiskonnast ületulnud intelligentsisse
kapitalismilt sotsialismile ülemineku perioodil. Seltsimees
Stalin oma aruandekönes partei XVIII kongressil märkis:

"Vana intelligentsi kõige mõjukam ja kvalifitseeritum osa läi juba Oktoobrirevolutsiooni esimestel päevadel lahku ülejäänud intelligentsi massist, kuulutas nõukogude võimule sõja ja asus šaboteerijate hulka. Ta kandis selle eest teenitud karistuse, ta purustati ja hajutati nõukogude võimorganite poolt... Vana intelligentsi teine, vähem kvalifitseeritud, aga arvukam osa jätkas veel kaua paigaltammumist, oodates "paremaid" aegu, aga läi siis nähtavasti käega ja otsustas teenistusse astuda, otsustas leppida nõukogude võimuga. Kolmas osa vanast intelligentsist, peamiselt tema reakoosseisu osa, veel vähem kvalifitseeritud kui eelmine osa, liitus rahvaga ja tuli nõukogude võimuga kaasa."¹⁾ Niisugune on intelligentsi areng kapitalismilt sotsialismile ülemineku ajajärgul, mida seltsimees Stalin nimetab tavalvalt vana intelligentsi piinarikka diferentseerumise ja lagunemise protsessiks.

Analoogiline olukord kujunes Eestis 1940.aasta revolutsioonilisel suvel, kus suur osa endisest kodanlikust intelligentsist läks ausalt üle rahva teenistusse. Nende hulka ei kuulunud aga kruusid, andresenid ja semperid, kes ainult teesklesid rafineeritud poliitiliste aföristidena meelemuutmist, kuid jäid ihu ja hingega kodanluse ideoloogideks. Nad läksid nõukogude võimu teenistusse selleks, et takistada sotsialistlikku ülesehitustööd ja ette valmistada tingimusi kodanliku diktatuuri taastamiseks. Suure Isamaa-

¹⁾ J.V.Stalin, Leninismi küsimused, lk.533.

sõja puhkedes evakueerusid need paadunud kodanlikud natsionalistid Nõukogude Liidu tagalasse, et igati säilitada ja kindlustada oma positsiooni.

Suure Isamaasõja aastail ühed kodanlikud natsionalistid kruusid, semperid, andresenid jt. NSV Liidu tagalas pidid seestpoolt ettevalmistama tingimusi kodanliku diktaatori jällekehtestamiseks Eestis, teised - reid, uluotsad, astid Rootsis - väljastpoolt.

Kõik see näitab, et kodanlikud natsionalistid on eesti rahva kõige öelamad vaenlased, kes salakavalalt ja reeturlikult sotsialismi maski all püüavad igati pidurdada sotsialismi võitu meie maal ja uuesti taastada kapitalismi. Seepärast kodanlike natsionalistide vastu tuleb teostada leppimatut klassipoliitikat, halastamatult neid ja nende sabarakke paljastada ning minema kihutada rahvamajanduse, teaduse, kunsti ja kultuuri aladelt.

"Tuleb meeles pidada", räägib seltsimees Stalin, "et meie kommunistlikud organisatsioonid ääremaadel, vabariikides ja piirkondades, võivad areneda ja jalule tõusta, tõeliseks internatsionalistlikuks marksistlikuks kaadriks kujuneda ainult sel juhul, kui nad jagu saavad natsionalismist. Natsionalism on peamine ideeline takistus ääremaades ja vabariikides marksistliku kaadri, marksistliku eelväe kasvatamise teel, Meie partei ajalugu näitab, et bolševike partei tema vene osas kasvas ja tugevnes võitluses mense-

vismi vastu, sest menševism on kodanluse ideoloogia, menševism on kodanliku ideoloogia kandja meie parteis, ilma menševismi võitmata ei oleks ta saanud jalule tõusta. Ainult sedamööda, kuidas bolševism jagu sai menševismist tema organisatsioonilistest ja ideoloogilistest vormidest, kasvas ja tugevnes ta kui tõeline juhtiv partei. Seda sama tuleb ütelda natsionalismist meie kommunistliku organisatsioonide suhtes ääremaades ja vabariikides."¹⁾

Sellest nähtub, et kodanlik natsionalism meil etendab seda sama osa, mis menševism omal ajal Venemaal.

Kodanlikud natsionalistid tegutsedes töölisklassi huvide vastu on ühtlasi ameerika-inglise imperialistide agentuuriks, kellede kaudu imperialistid propageerivad kodanlikku ideoloogiat, kosmopolitismi ja rahvusliku nihilismi "teooriaid".

V.I.Lenin, paljastades kodanliku kosmopolitismi juuri, kirjutas: "Kõigi maade imperialistide liit, liit loomulikult ja paratamatult kapitali kaitseks, mis ei tunne isamaad, on maailma ajaloos paljude suurimate episoodidega tõestanud, et üle isamaa, rahva ja igasuguste muude huvide seab kapital enda kõigi maade kapitalistide liidu kaitsmise töötajate vastu."²⁾

¹⁾ J.V.Stalin, Teosed, 5 kd., lk.301.

²⁾ V.I.Lenin, Teosed, 27 kd., lk.330.

Kosmopolitism on patriotismi eitamine, tema vastand. Kodanlus proklameerib printsiipi - rahal ei ole koodumad - ja seal kus võib "teha raha", kus võib "teha kasulikku businessi" seal on ka isamaa. Kosmopolitismi propageerib rahvuslikest traditsioonidest, rahvuslikust väärikuusest ja suveräniteedist loobumist. Ta õpetab inimese nihilistlikku suhtumist oma rahvusse, selle minevikku, olevikku ja tulevikku, olles imperialistliku suurriigi šovinismiks teiste rahvuste suhtes. Ameerika imperialism on nimelt teinud kosmopolitismi oma ideoloogiliseks relvaks, kasutades maailma ülemvalitsuse kätte võitmiseks "Maailma Ühendriikide loosungit". Kosmopoliidid püüavad väita, et nad on ka internatsionalistid. Tegelikult on aga kosmopolitism täielikult vaenulik internatsionalismile. Internatsionalism austab iga rahva kultuuri väärtusi ja püüab igati arendada rahvuslikku kultuuri, sest sotsialistlik internatsionalistlik kultuur rajaneb rahvuslikel kultuurisaavutusil. Olla internatsionalist s.t. austada iga rahvast, oma rahvast ja teisi rahvaid.

Seltsimees Stalin astus otsustavalt välja nende vastu, kes arvasid, et "natsionalismi võideldes tuleb ühtlasi üle parda heita kõik rahvuslik." ²⁰ 1)

Internatsionaalne ei tähenda antinatsionaalset, vaid vastupidi rahvuslike traditsioonide rahvusliku omapära

1) J.V.Stalin, Teosed 5 kd., lk.303.

igakülgsset hindamist ja austamist, lugupidamist kõigest sellest kõigis rahvuslikes kultuurides, mis teenib proletariaadi ühiseid huve, töötava rahva elulisi vajadusi.

Meil tuleb võidelda kodanliku natsionalismiga kui ühe peamise takistusega meie töötajate kommunistlikul kasvatusel, sest ei tohi unustada, et kodanlik natsionalism ei tagane võitluseta, et ta riismed jätkavad oma rahvavaenulikku tegevust lõpuni.

ÜK(b)P Keskkomitee oma ajaloolises otsuses "Puu-
dustest ja vigadest Eestimaa K(b)Partei Keskkomitee töös"
tõi õigeaegselt ja täiel määral esile vead, mis EK(b)Partei
Keskkomitee endise juhtkonna töös olid aset leidnud. ÜK(b)
Partei Keskkomitee mainitud otsus oli arutusel 1950.a.märt-
sis EK(b)P KK VIII pleenumil, kus see otsus seati vabariigi
parteiorganisatsioonide kogu edasise tegevuse juhtnööriks.

EK(b)P KK VIII pleenum kohustas oma otsuses süste-
maatilisel paljastama vaenulike elementide Lääne ees lö-
mitamist nende katseid alavääristada nõukogude sotsialist-
liku kultuuri tähtsust ja üleolekut kodanlikust kultuurist,
paljastama kogu ulatuses kodanlike natsionalistide poolt
kirjanduse, teaduse ja kunsti alale salaja sissepoetavate
ideede kahjulikkust ja kasvatama töötajates nõukogude pat-
riotismi tunnet, uhkustunnet oma sotsialistliku kodumaa üle.

Pleenum nõudis ettevõtteisse pugunud klassivaenu-
like elementide õonestustöö otsustavat paljastamist, kaitsma

töölisi kulaklike, kodanlike natsionalistide ja teiste klassivõraste elementide tagakiusamise eest, mobiliseerides kolhoosnikuid võitlema artelli põhikirja rikkumiste vastu.

Kodanlus, eriti kulakluse jäänused nähes oma paratamatut hävingut ja "...olles seda taibanud", ütles sm Stalin, "ta on ... ümber orienteerunud, oma taktikat muutnud, on otseselt rünnakult kolhooside vastu üle läinud salakavalale öönestustööle."¹⁾ Silmakirjaliku nõukoguliku maski all nad katsuvad tungida nõukogude asutustesse, kolhoosidesse, isegi parteiorganisatsioonidesse, et seal oma roiskunud ideoloogiat levitada. Sellest lähtudes tulenevad konkreet-
sed ülesanded, mida EK(b)P KK VIII pleenum (26.III 1950) ja EK(b)P VI kongress (märts 1951) ja EK(b)P KK II pleenum (1951) püstitasid meie parteiorganisatsioonide ette kodanliku natsionalismi vastu võitlemisel.

Võitlust kodanliku natsionalismi vastu ei saa pidada ainult deklaratsioonidega, vaid võitlust kodanliku natsionalismi vastu tuleb pidada kodanliku natsionalismi avalduste konkreetse paljastamise teel, olemata sellest millise suitsukatte all neid ka ei serveeritaks.

Võitlust kodanliku natsionalismi vastu tuleb pidada meie käitiste, asutiste, kolhooside ja kultuurrinde asutuste kaadri puhastamise teel töörahvale võõraist ja vaenulikest elementidest, kes püüavad kahjustada hoogsalt arenevat sotsialistlikku ülesehitustööd meie vabariigis.

1) J.V. Stalin Geniussu kõišuvost lk. 359

See ülesanne tuleb lahendada kaadri õige valiku, kasvatamise ja paigutamise alal, kusjuures tuleb tähelepanelikult suhtuda nendesse endise kodanliku intelligentsi esindajaisse, kes on põhiliselt omandanud marksismi-leninismi eesrindliku teooria, on ümber kasvanud ning annavad oma energia järgitult töörahva teenistusse.

Endistesse kodanliku intelligentsi esindajaisse tuleb suhtuda mitte ainult nende endise tegevuse alusel, ankeedi andmete järele nagu: mis organisatsiooni ta kuulus, mida ta kirjutas kodanlikul ajal, vaid tuleb eriti tähelepanelikult vaadata nende nõukogudeaegset tegevust. Nii näeme, et mõned kodanliku intelligentsi esindajad on ümber kasvanud ja seetõttu ei saa neid ühte rivi asetada kodanlike natsionalistidega, nagu seda real juhtudel on tehtud.

Tuleb meeles pidada, et meie koolides on enamuses vanad õpetajad, ülikoolides aga vanad professorid. Need vanad õpetajad ja professorid said kasvatuse ja hariduse kodanlikus koelis ning neil on seepärast küllalt raske vabaneda kodanlikest igandeist. Kuid kas see tähendab seda, et kõiki neid peab pidama kodanlikeks natsionalistideks? Muidugi mitte. Meie kohus on aidata neil, kes tahavad ausalt töötada, vabaneda vanadest vaadetest ja kasutada neid kui spetsialiste, võtta nendelt nende teadmised.

Kaadriküsimuse otsustamisel ei tohi lubada kiirustamist, ei tohi teha järeldusi kontrollimata andmete ja kaebuste

põhjal enne, kui kõik plussid ja miinused pole arvestatud. Pärast VIII pleenumit esines tendents, kus reas kohtades kaadri valikul ja paigutamisel läheneti küsimusele ühekülgselt, vaadeldes inimese möödunud tegevusele kui peamisele ja määravale, tegelikult aga, nagu õpetab marksism-leninism, iga inimese hindamisel on peamine see, kuidas ta töötab praegu, kuidas ta edasi areneb, kuidas ta on pühendanud kõik oma võimed ja teadmised nõukogude võimu teenistusse. Tööd ja tegevust minevikus tuleb arvestada, kuid seda ei tohi pidada ainuotsustavaks.

Võitlust kodanliku natsionalismiga tuleb pidada rahvuste sõpruse kasvatamise teel, eeskätt aga on tarvis kasvatada sõprust suure vene rahva vastu. Rahvuste sõprus oli selleks suureks liikumapanevaks jõuks, mis aitas meil kukutada kodanluse ikke, päästa meie maa fašistliku orjastamise ohust, edukalt taastada meie rahvamajanduse. Kogu oma ajaloo kestel on suur vene rahvas olnud alati eesti rahva siiras sõber.

õigesti valgustada
Vaja on ~~parjastada~~ kodanlikku diktatuuri perioodi, sest see ajajärk, kus kodanlikud natsionalistid olid võimul, näitab neid mitte ainult nende sõnades, vaid ka nende mustades tegudes.

Võitlust kodanliku natsionalismi vastu tuleb pidada printsiipiaalse bolševistliku kriitika ja enesekriitika teel. Masside kriitika eest ei saa varju pugeda ükski bürokraat, ükski kodanlik natsionalist või kulak, kui osavasti nad endid ka maskeeriksid. Seltsimees Stalin oma töös "Marksism keeleteaduses", kõneldes nõukogude keeleteaduses valit-

seva ebarahuldava olukorra põhjustest, märgib: "On üldtunnustatud, et mingisugune teadus ei saa areneda ja edeneda ilma arvamuste võitluseta, ilma kriitikavabaduseta. Kuid seda üldtunnustatud reeglit ignoreeriti ja tallati jalgeelal kõige häbematumal viisil. Loodi eksimatute juhtide suletud rühm, kes, kindlustanud end igasuguse võimaliku kriitika eest, hakkas talitama omavoliliselt ja nurjatult.) ?

tsit. loog!

Bolševistliku kriitika ja enesekriitika puudumine Eestimaa K(b)P Keskkomitee büroo töös ning kriitika pärast tagakiusamine sm. Karotamme poolt raskendasid kodanlike natsionalistide ja nende soosijate paljastamist, takistasid ja hävitasid kommunistide initsiatiivi ning parteiorganisatsioonide iseseisvust, öönestasid Eestimaa K(b)P KK juhtkonna autoriteeti partei massides ning juurutasid Eestimaa parteilises juhtimises bürokraatide - meie partei kõige õelamate vaenlaste - kombeid.

"Kui me oma töös esinevaid puudusi ja vigu avalikult ning ausalt, nagu bolševikele kohane, ära ei märgi ja esile ei too, siis suleme endale edasipääsutee," märgib seltsimees Stalin. "Meie aga tahame edasi jõuda. Ja just sellepärast, et me tahame edasi jõuda, me peame endale üheks tähtsamaks ülesandeks seadma ausa ja revolutsioonilise enesekriitika. Ilma selleta pole arenemist."¹⁾

1)

2) ÜK(b)P XV kongress
J.V.Stalin, Teosed, 10.kd., lk.321.

Täites ÜK(b)P Keskkomitee otsust "Puudustest ja vigadest Eestimaa K(b)P Keskkomitee töös" ja EK(b)P KK VIII pleenumi otsust muutus Vabariigi parteiorganisatsioon aktiivsemaks võitluses kodanliku natsionalismi vastu. Purustati kodanlikud natsionalistid, kes oma rahvavaenulikku tegevust arendasid eeskätt ideoloogilisel rindel. Nende mürgise mõju ja kahjulike "teooriate" väljajuurimine kõrvaldas tõkked rahvale omase ja lähedase sotsialistliku kultuuri õitsengu teelt, kogu rahvamajanduse arengu teelt.

Julge bolševistliku kriitikaga ja enesekriitikaga, avastades kõik puudused ja suunates kõik parteiorganisatsioonid ja kommunistid nende puuduste ja vigade kõrvaldamisele, sammub Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik vääramatult ÜK(b)Partei ja seltsimees Stalini juhtimisel vastu õnnelikule kommunismi ajastule.

K a s u t a t u d k i r j a n d u s

Marxismi-leninismi klassikud

1. K.Marx - Письмо Л.Кугелману 17.февраля 1870.г.. К.Маркс и Ф.Энгельс, Избранные письма. ОГИЗ, Государственное Издательство политической литературы. 1947.г.
2. K.Marx F.Engels - Kommunistliku Partei manifest Tallinn 1947.
3. В.И.Ленин - Критические заметки по национальному вопросу. Соч. т.20, 4 изд.
4. В.И.Ленин - Речь на конференции железнодорожников Московского узла. Соч. т.XXV, изд.3.
5. В.И.Ленин - Речь на Всероссийском съезде трудовых казаков. Соч. т. XXV, изд.3.
6. В.И.Ленин - О государстве. Соч. т.29, изд.4.
7. В.И.Ленин - Аграрная программа русской социал-демократии. Соч. т.6, изд.4.
8. В.И.Ленин - Доклад о внешней политике. Соч. т.27, изд.4.
9. В.И.Ленин - Речь на беспартийной конференции Благущее-Лефортовского района. Соч. т.30, изд. 4.
10. В.И.Ленин - Детская болезнь "левизны" в коммунизме. Соч. т.31. изд.4., стр. 65.
11. И.В.Сталин - Национальный вопрос и ленинизм. Соч. т.II.
12. J.V.Stalin - Proletaarlaste klass ja proletaarlaste partei Teosed 1.köide
13. J.V.Stalin - Sõjalisest olukorrast lõunas Teosed 4.köide
14. J.V.Stalin - Marksism ja rahvusküsimus Teosed 2. köide
15. J.V.Stalin - Sõnavõttud nõupidamisel 10.-16. mail 1918 Teosed 4. köide
16. J.V.Stalin - IV Nõupidamine Teosed 5. köide
17. J.V.Stalin - ÜK(b)P XV kongress Teosed 10.köide
18. J.V.Stalin - Marksism ja rahvus- ning koloniaalküsimus Tallinn, 1946.
19. J.V.Stalin - Nõukogude Liidu Suurest Isamaasõjast, Tallinn 1946.
20. J.V.Stalin - Leninismi küsimusi, Tallinn 1945.
21. ÜK(b)P Ajalugu Lühikursus, Tallinn 1946.a.

Allikad

1. V.Kingissepp - Kellele iseseisvus, kellele ike, Tallinn 1946.
2. "Kommunist" - nr.1(5) 1923.
3. "Perno Postimees" 1859.a. nr.13

4. Asutava Kogu II istungjärk
5. "Rahva Hääl" nr.19, 18.IV 1951.
6. "RahvaHääl" 19.augustist 1951.
7. "Rahva Hääl" 19.aprillist 1951.
8. "Rahva Hääl" 20.aprillist 1951.

Täiendav kirjandus

1. G.Naan - Proletaarne internatsionalism ja kodanlik natsionalism, ENSV Poliitiliste ja Teadusalaste Teadmiste Levitamise Ühingu väljaanne nr.19 (65)
2. G.Naan - Eesti kodanlike natsionalistide ideoloogia reaktsiooniline olemus, Tallinn 1947.
3. J.Saet - Eestimees Kommunistliku Partei võitlus väikekodanlike parteide vastu töölisliikumises. "Eesti Bolševik" nr.21 1950.
4. M.Laosson - Järjekindlamalt ellu viia ÜK(b)P Keskkomitee otsused ideoloogiliste küsimuste kohta. "Eesti Bolševik" nr.22 1950.